

Statsforvalteren

i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Vår dato:

02.04.2025

Vår ref:

2022/32851

Deres dato:

13.02.2025

Deres ref:

2022/1189

LIER KOMMUNE

Postboks 205

3401 LIER

Saksbehandler, innvalgstelefon

Agnes Nygaard Andenæs, 32 26 68 12

Lier - Innsigelse og faglige merknader til detaljregulering for ny hovedvannledning fra Kleivdammen til Liertoppen

Vi viser til brev datert 13. februar 2025, med høring av detaljregulering for ny hovedvannledning fra Kleivdammen til Liertoppen, samt utsatt høringsfrist til 4. april 2025.

Deler av planområdet er ikke kartlagt for naturtyper. Etter vår vurdering, er kunnskapsgrunnlaget mangelfullt, og vi mener det er grunn til å tro at det kan finnes miljøverdier her av nasjonal eller vesentlig regional verdi som kan bli negativt berørt av tiltaket. Planforslaget vil videre medføre inngrep i naturtype med kalkrik alm-lind-hasselskog og rotsone til to hule eiker. Vi fremmer derfor innsigelse til planforslaget.

Bakgrunn

Hensikten med planforslaget er å legge til rette for ny hovedvannledning gjennom Lier kommune, fra Kleivdammen til Liertoppen. Ledningen skal erstatte dagens vannledning og sørge for bedre vannforsyning i kommunen, samt øke muligheten til å forsyne sørlige deler av Asker kommune.

Vi har tidligere gitt innspill til planarbeidet, sist i vårt brev datert 12. august 2024.

Statsforvalterens rolle

Vi skal bidra til at planer ivaretar nasjonale og vesentlige regionale interesser innen landbruk, klima og miljøvern, folkehelse, barn og unges interesser, samfunnssikkerhet og gravplasser.

Statsforvalteren skal arbeide for at Stortingets og regjeringens vedtak, mål og retningslinjer innen våre ansvarsområder blir fulgt opp i kommunale planer. Kommunen er planmyndighet og har ansvaret for at plan- og bygningslovens formelle krav til innhold og planprosess oppfylles i planarbeidet.

E-postadresse:
sfospost@statsforvalteren.no
Sikker melding:
www.statsforvalteren.no/melding

Postadresse:
Pb 325
1502 Moss

Besøksadresse:
Moss: Vogts gate 17
Drammen: Dr. Hansteinsgate 9
Oslo: Stensberggata 27

Telefon: 69 24 70 00
www.statsforvalteren.no/os
Org.nr. 974 761 319

Vurdering

Vi har følgende konkrete merknader knyttet til nasjonale og viktige regionale interesser:

Naturmangfold på land

Kunnskapsgrunnlaget

Vi har vurdert konsekvensutredningens fagrapport for terrestrisk naturmiljø. I delområde 1 ser man at to registrerte naturtypelokaliteter er avskåret hvor grensedragningen for dekningsområdet for prosjektområdet Lierbyen ble satt i 2019. Deretter ligger en del av traséen utenfor dekningsområdet for naturtypekartlegging etter NiN-metodikk i Naturbase. Vi har derfor ikke kjennskap til om og i så fall hvilke naturverdier som finnes her. Etter vår vurdering, er dermed kunnskapsgrunnlaget for denne del av planområdet mangelfullt, og vi mener det er grunn til å tro at det kan finnes miljøverdier her av nasjonal eller vesentlig regional verdi som kan bli negativt berørt. Vi ser det derfor som nødvendig å fremme **innsigelse** til planforslaget. Den delen av trasen som ligger utenfor dekningsområdet for naturtypekartlegging i Naturbase må kartlegges, og plandokumentene må deretter oppdateres mht. konsekvensene for naturmangfoldet.

Tranby landskapsvernområde

Ny vannledning skal gå gjennom Tranby landskapsvernområde. Ifølge verneforskriften § V nr. 5 skal planer om anlegg ikke settes i verk uten godkjenning fra Miljøverndepartementet. Miljødirektoratet jobber med å avklare hvor denne myndigheten nå ligger. I påvente av et svar har Miljødirektoratet bedt Statsforvalteren om å gi uttalelse til planen hva gjelder landskapsvernområdet. Vi vil bemerke at dersom det blir fastslått at dette ansvaret ligger hos Klima- og miljødepartementet står de fritt til å vurdere saken annerledes. Miljødirektoratet skal òg avklare om det kreves en egen søknad om tillatelse etter verneforskriften for landskapsvernområdet. Dersom det viser seg at det kreves en søknad om tillatelse etter verneforskriften forbeholder vi oss retten til å fritt vurdere den på det fremtidige tidspunkt. Kunnskapsgrunnlaget kan bli endret/oppdatert og vi kan få mer detaljert kunnskap om prosjektet gjennom en dispensasjonssøknad. **Vi gjør oppmerksom på at reguleringsplanen kan ikke vedtas før det er avklart hvordan § V nr. 5 i verneforskriften skal tolkes.**

Landskapsvernområdet er vedtatt av Kongen i statsråd og terskelen for inngrep er høy. Det er viktig at tiltaket ikke endrer landskapets karakter vesentlig da dette vil være i strid med verneformålet. Traseen går i ytterkant av verneområdet mot Gamle Drammensvei der konsekvensutredningen beskriver at skogen er gjennomgående ung og det meste av arealet har vært hogd i nyere tid, og i den østlige delen går trasen over dyrka mark. Ifølge skogbruksplan er alder på skogen ca. 70-80 år. Langs med Gamle Drammensvei er det registrert naturtypen kalklågurtskog som er rødlistet som nær truet (NT). I 2018 ble det gjort vurdering av KU-verdien for naturtypene i Gjellebekkmyrene naturreservat og Tranby landskapsvernområde. Naturtypen som blir berørt av trasen ble ikke registrert med KU-verdi. Skogbruk er videre tillatt etter godkjent hogstplan av Statsforvalteren. Vi ville ikke hatt merknader til en hogst i denne naturtypen, men stilt vilkår blant annet om at hogst skal foregå i perioden 1. november – 1. mars. Vi viser også til at det er andre krav til hogst som følger direkte av verneforskriften:

- Bemerkelsesverdige og dekorative trær beholdes utover regulær hogstmoden alder
- Døde og hule stammer av verdi for fuglelivet skal ikke fjernes
- Hogst skal foregå slik at landskapets karakter ikke blir vesentlig endret

I delområde 7 går trasen gjennom en naturtype med kalkrik alm-lind-hasselskog som har sentral økosystemfunksjon og moderat lokalitetskvalitet. Naturtypen er rødlistet som nær truet (NT). Deler

av arealet ligger i landskapsvernområdet. På bakgrunn av trasévalget gjennom naturtypen, fremmer vi **innsigelse** til planforslaget. Vi ber om at man vurderer en alternativ trasé utenfor lokaliteten.

Hule eiker

Det er kartlagt hule eiker innenfor planområdet. Hule eiker omfattes av forskrift om utvalgte naturtyper. Hule eiker er gamle og store eiketrær som kan være hjem for opptil 1500 ulike arter. På Vestre Egg (delområde 2) er det kartlagt en stor eik, med svært stor verdi. Ifølge fagrapport for terrestrisk naturmangfold fremgår det at treet ikke vil bli berørt nevneverdig av planlagt trasé, da gravearbeidene vil utføres på nordsiden av Øvre Eggevei og treet står på sørsiden. Konsekvensgraden er satt til *ubetydelig konsekvens* for miljøtema.

Tiltaket medfører videre arbeid i rotsonene til to hule eiker ved Sand gård. Av fagrapport for terrestrisk naturmangfold fremgår det for disse to lokalitetene at:

«Ifølge tegning for ledningstrasé vil rotsonene til begge trærne bli berørt av tiltaket. (...) Den nordligste av vil få avskåret en relativt stor del av den antatte totale rotsonen mot sørøst. Påvirkningen er utfordrende å angi idet en ikke sikkert kan predikere faktisk rotutbredelse, men den vurderes å svare til noe forringet i det mindre enn 20 % av rotsonen antas blir berørt. Konsekvensen blir (--), alvorlig miljøskade for delområdet, eller **stor negativ konsekvens**.

Det sørligste av eiketrærne vil ikke bli utsatt for påvirkning i kritisk rotsone. En del av den antatte totale rotsonen til treet vil imidlertid bli avskåret mot nordøst. Påvirkningen er utfordrende å angi idet en ikke sikkert kan predikere faktisk rotutbredelse, men den vurderes å svare til noe forringet i det mindre enn 20 % av rotsonen antas blir berørt. Konsekvensen blir (--), betydelig miljøskade for delområdet, eller **stor negativ konsekvens**.»

Av planbestemmelsenes nr. 2-4 bokstav f fremgår det at «Eksisterende vegetasjon skal bevares så langt det er mulig for å gjennomføre tiltaket. Dette gjelder særlig for (...) områder med registrerte naturtyper; herunder hule eiker» (vår utheving). Av bestemmelsenes nr. 4-4 er eikene videre omfattet av båndleggingssone, med føringer om at:

«H720_1 (Øvre Eggeveien) og H720_2-3 (Sand) omfatter hule eiker som skal bevares. Det er ikke tillatt å sette i gang tiltak som er egnet til å skade, ødelegge eller fjerne hule eiker *slik at dens eksistens er truet*. Anleggsarbeid i nærheten av båndleggingssonene H720_1 - 3 skal følges opp av fagkyndig arborist/trepleier» (vår utheving).

Det vil imidlertid være flere tiltak enn de som *truer treets eksistens* som vil ha negative konsekvenser for den utvalgte naturtypen. Sammenholdt med tiltaksbeskrivelsen med konsekvensgrad angitt i rapporten for terrestrisk naturmangfold, anser vi at planforslaget åpner for tiltak som vil gi negative følger for de hule eikene. Vi anser det derfor som nødvendig å fremme **innsigelse** til planforslaget. Reguleringsbestemmelsene må sikre at eikene beskyttes mot skade. Traséen bør i den sammenheng vurderes omlagt for å unngå negative konsekvenser for eikene. Ved et eventuelt arbeidet i rotsonene til de hule eikene, bør dette videre gjøres i samråd med arborist, slik at arbeidet ikke får negativ konsekvens for trærne.

Øvrige merknader

Vi forutsetter at hensynet til myrflangreforekomstene på Haugerudmyra og i Gjellebekkmyrene naturreservat er ivaretatt. Det vil si at tiltaket ikke medfører negativ påvirkning på myrflangre.

Terrenget skal ikke fylles opp innenfor landskapsvernområdet. Til igjenfylling skal det benyttes stedeagne masser. Dette er viktig for å unngå spredning av fremmede plantearter, spesielt innenfor natrtypelokaliteter og landskapsvernområdet.

Vassdragshensyn

Dersom ny aktivitet eller nye inngrep og utslipp kan føre til en varig forringelse av miljøtilstanden (for minst ett kvalitetselement eller samlet tilstandsklasse) eller vanskeliggjøre oppnåelse av miljømål for en vannforekomst, vil dette være i strid med vannforskriftens miljømål.

Forslaget til ledningstrasé innebærer flere krysninger av elver og bekker. Det er derfor viktig at vannmiljø er tema i konsekvensutredningen. Her er vannforekomstene beskrevet og vurdert ut fra miljøtilstand, verdi, avbøtende tiltak og påvirkninger. Konsekvensen av tiltaket for vannmiljø vurderes som *ubetydelig konsekvens* (0). Tiltaket er derfor vurdert til ikke å være til hinder for å oppnå miljømålene i vannforskriften og regional plan for vannforvaltning.

Videre er naturmangfold i vann et sentralt tema i konsekvensutredningen. For de ulike delområdene er det redegjort for vannlevende organismer og gjort vurderinger av verdi, påvirkninger og konsekvens. Delområdet Lierelva er satt til svært stor verdi for naturmangfold. Ut fra noe begrensning i kantsonerfunksjon i en lengre periode etter tiltaksutførelse, vurderes påvirkningen som noe forringet, og tiltaket i Lierelva vil derfor ha noe negativ konsekvens. For Håbergbekken gir utvidet bekkelukking *noe negativ konsekvens*. For øvrige krysningpunkter vil inngrepene i bekkeløp være svært lokale og kortvarige og ha *ubetydelig konsekvens*. Samlet konsekvens av tiltaket er ut fra dette vurdert som *noe negativ konsekvens* (-).

Konsekvensutredningen omfatter også konsekvenser knyttet til anleggsfasen, samt en rekke avbøtende tiltak som i stor grad er tatt inn i reguleringsbestemmelsene. Vi ser det som positivt at bestemmelsene i tillegg til generelle føringer legger opp til spesifikke krav knyttet til hver enkelt kryssing. Bestemmelsene gir viktige føringer blant annet om bevaring og istandsetting av kantvegetasjon langs vassdrag og andre vassdragshensyn.

Inngrep i vassdrag krever tillatelse etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag. Statsforvalteren har behandlet en søknad fra Glitrevannverket IKS om tillatelse etter denne forskriften til etablering av ny hovedvannledning. I vedtak av 29. januar 2025 ga Statsforvalteren tillatelse til fysiske tiltak i Sogna, Lierelva og tre mindre bekker i Lier kommune. For vassdrag med årsikker vannføring ble det også gitt dispensasjon fra vannressursloven § 11 om kantsoner. Tillatelsen til tiltak etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag i forbindelse med kryssing av Sogna, Lierelva og tre mindre bekker samt dispensasjonen for fjerning av kantvegetasjon ble gitt med en rekke vilkår. Det er positivt at disse også i stor grad også fulgt opp gjennom reguleringsbestemmelser.

Videre legger planforslaget til rette for igjenfylling av Kleivdammen (del av Sogna). NVE har tidligere behandlet nedlegging av denne dammen. Statsforvalteren ga i vedtak av 29. januar 2025 også tillatelse etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag til utfylling i Kleivdammen, som en fornyelse av vår tillatelse fra 20. september 2021. Forslaget til reguleringsbestemmelser ivaretar i stor grad tilsvarende forhold som ble satt som vilkår for tillatelsen, men vi anbefaler at også vilkår om gjennomføring på lav vannføring og nedtapping over tid tas inn. Det har de siste årene vært stor oppmerksomhet rundt nitrogentilførselen til Oslofjorden. Siden sprengstein ofte inneholder nitrogenforbindelser, vil vi også anbefale at reguleringsbestemmelsene fastsetter at det skal legges stor vekt på å unngå bruk av masser som fører til økt avrenning av nitrogen.

Ved behandlingen etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag for etablering av ny hovedvannledning, vurderte Statsforvalteren også de omsøkte inngrepene etter forurensningsloven. På bakgrunn av innsendte opplysninger anså vi tiltaket som midlertidig anleggsvirksomhet som ikke krever særskilt tillatelse etter forurensningsloven § 11.

I forbindelse med reguleringsplanarbeidet vil vi likevel presisere at grave- og utfyllingsarbeider i vassdrag må begrenses til det som er absolutt nødvendig for å gjennomføre tiltaket. Vi ser positivt på at det er innarbeidet flere bestemmelser som har til hensikt å beskytte vannresipienter og vannlevende organismer i forbindelse med graving og utfylling i vassdrag.

Spesielt om Kjennertjern ved Liertoppen

Ved Kjennertjern er det registrert sårbare og truede arter. På grunn av begrenset tid til feltkartlegging ble ikke området oppsøkt sommeren 2022, så det er knyttet noe usikkerhet til fortsatt tilstedeværelse av enkelte av artene. I planbeskrivelsen til reguleringsplanen for ny hovedvannledning står det at ledningen skal komme to meter fra naturtypelokaliteten Kjennertjern med bekk og legges i en grunn grøft med bredde ca. 1 meter. I konsekvensutredningen er området gitt svært stor verdi, men fordi påvirkningen er vurdert som ubetydelig er også konsekvensen vurdert å være ubetydelig.

På plankartet er dammen ikke synliggjort med eget arealformål. Naturtypelokaliteten Kjennertjern med bekk omfattes av hensynssone H560_10 bevaring av naturmiljø. Bestemmelsene fastsetter at det ikke skal gjøres inngrep i terreng eller vegetasjon, eller utføres tiltak som kan gjøre skade på registrerte arter. Det står også at eventuelle forekomster av stautstarr (sterkt truet) skal registreres og flyttes før eventuelle inngrep i området. Vi viser til at tidligere forsøk med flytting av stautstarr i Oslo har vist at dette ikke er en enkel art å flytte. Det må derfor unngås inngrep som kan berøre forekomster av stautstarr. Vi ber om at det tas inn i bestemmelsene at eventuell flytting må gjøres av fagfolk med erfaring fra dette og at flyttingen må følges opp for å sikre at den blir vellykket.

Det er også registrert småsalamander i området. Dette er ikke lagt inn i artskart eller Naturbase, og fremkommer ikke av plandokumentene. Børre Dervo (NINA) opplyser i e-post av 24. januar 2025 at han jevnlig har undersøkt lokaliteten, siste gang i 2023. Han har påvist småsalamander der i alle år, men bestandsstørrelsen har gått nedover, trolig pga. forurensning. Han skriver videre at dammen har et stort potensiale hvis den blir restaurert, også som potensiell yngledam for storsalamander. Ut fra dette er det viktig at dammen med funksjonsområde for amfibier blir ivarettatt. Dette innebærer at ledningstraseen må legges i større avstand fra dammen. Videre må det etableres en kantsone mot dammen. Denne vil også holde igjen mye av avrenningen fra parkeringsplassen. Vi ber med dette om at krav til reetablering av kantvegetasjon og hensynet til amfibier nevnes i reguleringsbestemmelsen.

Vi gjør spesielt oppmerksom på at Statsforvalteren har pålagt CITYCON Liertoppen Eiendom AS å rydde og restaurere dam og våtmarksområdet ved parkeringsplassen. Dammen er etter mange år med snøhåndtering i stor grad er fylt igjen. Vedtaket pålegger den ansvarlige å treffe tiltak for å stanse, fjerne eller begrense virkningen av inntrådt forurensning samt ivareta krav i vannressursloven § 11 om å opprettholde kantvegetasjon. Restaureringsarbeidet innebærer fjerning av grus fra dammen for å øke vannvolumet, utvidelse av dammen, etablering av barriere for å hindre deponering av snø i dammen og etablering av kantsone mot dammen. Norconsult har på oppdrag av CITYCON Liertoppen Eiendom AS utarbeidet en tiltaksplan for opprydding og restaurering, datert 1. november 2024, som skal legges til grunn. Denne omhandler blant annet

istandsetting og revegetering av arealer mellom dammen og parkeringsplassen. Fristen for restaureringen er satt til 31. august 2025.

Etter vår vurdering, ivaretar planforslaget ikke i tilstrekkelig grad hensynet til området der det er pålagt restaurering/utvidelse av dam, våtmarksområder og kantvegetasjon for å begrense inntrådt forurensning og ivareta sårbare og truede vanntilknyttede arter. På denne bakgrunn **anbefaler vi sterkt** at traséen for ledningen og bestemmelsesområde for midlertidig anleggsarbeid flyttes for å øke avstanden til dammen, og dermed sikrer at arbeidene ikke kommer i konflikt med restaurerte og revegeterte områder. Dam og vegetasjonsbelte bør videre synliggjøres gjennom arealformål.

Vi minner om at dersom det planlegges for tiltak i den nyrestaurerte dam med kantsone, vil dette forandre en tillatelse etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag og fra vannressursloven § 11.

Forurensningsregelverket

Vurderinger etter forurensningsloven ble, som tidligere nevnt, gjort av Statsforvalteren i forbindelse med behandling og vedtak om fysiske tiltak i vassdrag. Her anså vi at tiltakene faller inn under rammene av forurensningsloven § 8 første ledd, punkt 3 (midlertidig anleggsvirksomhet) som ikke krever særskilt tillatelse etter forurensningsloven § 11. Dersom det oppstår uforutsette hendelser som kan medføre vesentlige utslipp, skal Statsforvalteren varsles og tiltak iverksettes.

Vi presiserer at dersom anleggsdriften utover de vurderte tiltakene knyttet til inngrep i vassdrag, skulle medføre en forurensning som må karakteriseres som ikke normal i forhold til art og omfang, kreves en tillatelse etter forurensningsloven § 11. Forurensning utover «vanlig forurensning» fra midlertidig anleggsvirksomhet, er ulovlig etter forurensningsloven § 7.

Til slutt minner vi om at dersom prosjektet skulle treffe på forurenset grunn, så må det utarbeides tiltaksplan for forurenset grunn som skal godkjennes av kommunen som forurensningsmyndighet, jf. forurensningsforskriften kapittel 2.

Jordvern

Nasjonale føringer for jordvern har blitt kraftig skjerpet inn de siste årene. Vi viser til oppdatert nasjonal jordvernstrategi, vedtatt av Stortinget i 2023, hvor det nasjonale jordvernmålet ble innskrenket til å ikke overstige 2 000 dekar dyrka jord per år på landsbasis. Hensynet til dyrka og dyrkbar jord er også ytterligere skjerpet inn gjennom brevet [Matjord og arealplanlegging i kommunane](#) og nye [Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet](#) i 2024, samt [Rundskriv M-1/2025 - Nasjonale og vesentlige regionale interesser innanfor jordvern](#) i 2025.

Dersom mål for matberedskap og jordvern skal kunne nås, må tap av dyrka og dyrkbar jord først og fremst unngås, og vi legger til grunn at omdisponering av dyrka og dyrkbar jord bare bør vurderes i tilfeller hvor samfunnsnyten er svært stor, for eksempel ved større samferdselsprosjekter eller annen kritisk infrastruktur.

Traséen krysser store arealer med noe av landets beste jordbruksjord. Hovedvekten av arealene er klassifisert med god jordkvalitet i NIBIOs Kilden. Arealene blir i dag benyttet til bl.a. frukt-/bær- og kornproduksjon. Planforslaget legger opp til at et begrenset areal med dyrka jord blir varig omdisponert (ca. 0,1 daa, usikkert estimat) [REDACTED]

Det er utarbeidet KU med deltema jordbruk for traséalternativene, og planbestemmelser som sikrer at nesten all dyrka jord som blir berørt av tiltaket skal istandsettes tilbake til jordbruksproduksjon.

Det er utarbeidet en egen matjordplan med metodikk for dette. Vi forutsetter at planen følges slik den og planbestemmelsene legger opp til. Vi presiserer at det er svært viktig at matjordplanens anbefalte fremgangsmåte følges med tanke på forberedelser, tidspunkt og metode for avtaking, flytting og utlegging av jorda A-, B- og C-sjikt, samt metode for mellomlagring. Det er krevende å istandsette dyrka jord tilbake til tilsvarende jordkvalitet som før tiltaket, og et godt resultat vil være helt avhengig av korrekt håndtering av jorda gjennom anleggsfasen.

Vi forutsetter videre at kjøring/adkomst på dyrka jord utenfor selve traséen gjøres til et minimum, og at det blir satt i verk tiltak for å unngå jordpakking også her. Eventuelle drenerør og andre hydrotekniske tiltak i landbruket som blir påvirket av arbeidet må repareres eller tilbakeføres.

Avslutningsvis

Ellers viser vi til [Statsforvalterens forventninger til kommunal arealplanlegging for 2025](#) og til [overordnede føringer for kommunal planlegging innenfor Statsforvalterens ansvarsområde](#). Vi anbefaler nettsidene www.planlegging.no og [Miljøstatus](#).

Vi imøteser nærmere dialog om arbeidet med reguleringsplanen.

Med hilsen

Gunhild Dalaker Tuseth
avdelingsdirektør
Klima- og miljøvernavdelingen

Eli Kristin Nordsiden
seksjonssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent

Medsaksbehandlere

Lise Økland (vannmiljø og forurensning)
Lina Sannes Eskerud (naturmangfold)
Elisabeth Schmidt (landbruk)

Kopi til:

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT
(NVE)
Buskerud fylkeskommune

Postboks 5091
Majorstua
Postboks 3563

0301 OSLO

3007 DRAMMEN

LIER KOMMUNE
Vestsideveien 2
3403 LIER

Unntatt offentlighet -Offl. § 24 3. ledd

Vår ref.: 2024/9215-31

Deres
ref.:DMB/2022/1189-67

Dato: 11.04.2025

Lier kommune - Kleivdammen til Liertoppen - Ny hovedvannforsyning - Detaljregulering – Høring - Offentlig ettersyn - Uttalelse

Vi viser til brev av 12.02.25 vedrørende detaljregulering Kleivdammen til Liertoppen.

Tiltaket er vurdert ut fra fylkeskommunens rolle som regional planmyndighet, forvalter av fylkesvei, fagmyndighet for kulturminnevern og prosessmyndighet etter vannforskriften. Buskerud fylkeskommune har følgende merknader til varselet:

Kort om saken

Detaljreguleringen for den nye hovedvannledningen fra Kleivdammen til Liertoppen i Lier kommune er en omfattende plan som har som mål å forbedre vannforsyningen i kommunen og tilgrensende områder, inkludert deler av Asker kommune. Planforslaget er utarbeidet av Glitrevannverket IKS i samarbeid med Norconsult AS og omfatter en ny hovedvannledning med en trasélengde på omtrent åtte kilometer. Den nye ledningen skal erstatte den eksisterende, som både har utilstrekkelig kapasitet og er i dårlig teknisk tilstand. Prosjektet er avgjørende for å sikre en stabil og pålitelig vannforsyning til kommunens innbyggere, samtidig som det skal tilrettelegge for fremtidige behov.

Planområdet omfatter en rekke ulike terrengtyper, fra jordbruksområder til boligområder og naturområder, og vil berøre 201 eiendommer med totalt 164 grunneiere. Traséen følger i stor grad den eksisterende vannledningen, men på enkelte strekninger vil det være behov for en omlegging for å sikre drift av dagens vannforsyning under anleggsarbeidet. Et viktig element i planen er etableringen av et nytt vannbehandlingsanlegg ved Kleivdammen, som vil sikre høyere kvalitet på vannforsyningen. Planforslaget regulerer også midlertidige bygge- og anleggsområder, samt permanente arealer knyttet til vann- og avløpsinfrastruktur.

Proessen med å utarbeide planen har inkludert grundige vurderinger av miljøpåvirkning, kulturminner og risiko- og sårbarhetsforhold. Det er gjennomført konsekvensutredninger som vurderer påvirkningen på naturmangfold, vannmiljø og kulturmiljø. Flere bekker og elver, deriblant Lierelva, må krysses i forbindelse med etableringen av den nye vannledningen, og

PLAN plan og miljø

Postadresse: Postboks 3563, 3007 DRAMMEN
Besøksadresse: Hauges gate 89, 3019 Drammen
Telefon: 32 80 85 00

E-post: post@bfb.no
Internett: www.bfb.no
Org.nr.: 930580260

tiltakene er planlagt for å minimere negative konsekvenser for økosystemene.

Konsekvensutredningen viser at inngrepene i vannmiljøet i stor grad vil være begrensede og at områdene i stor grad vil kunne tilbakeføres etter ferdigstillelse. I tillegg til miljøpåvirkningen har kulturmiljøet vært en sentral problemstilling, spesielt fordi deler av traseen går gjennom områder med viktige kulturminner, slik som Egge og Gjellebekk. Det er utført arkeologiske registreringer, og alternative traseer har blitt vurdert for å minimere skade på verneverdige kulturminner.

ROS-analysen som er utarbeidet i forbindelse med planforslaget vurderer blant annet risiko for skred, flom og stabilitet i grunnen. Planområdet har generelt lav sårbarhet, men det er identifisert enkelte nødvendige tiltak for å sikre at anleggsarbeidet og den ferdige installasjonen ikke medfører økt risiko for naturskader. Blant annet stilles det krav til geotekniske vurderinger før oppstart av bygging, samt tiltak for å sikre stabilitet i anleggsperioden.

Merknader

Plan

Fylkeskommunen gir sine innspill med bakgrunn i rollen som regional planmyndighet og med utgangspunkt i *Areal- og transportplan for Buskerud 2018–2035* (ATP), samt øvrige sektorinteresser, særlig innen folkehelse, natur og kulturmiljø.

Barn og unges interesser og nærmiljøkvaliteter

Barn og unges oppvekstvilkår er et overordnet hensyn i planlegging etter plan- og bygningsloven. Buskerud fylkeskommune merker seg at barn og unges interesser er vurdert i planbeskrivelsens kapittel 12.7, hvor det fremgår at anleggsperioden vil medføre begrensninger i tilgjengelighet til friluftsområder og ferdselsårer i nærmiljøet, spesielt i nærheten av boligområdene på Tranby og Hennummarka. Dette er områder med en høy andel barnefamilier, og nærhet til både skole, barnehage og viktige ferdselsårer knyttet til daglig aktivitet. Det vises blant annet til at anleggsarbeidet vil påvirke området rundt Høgdebakken, hvor det i dag finnes etablerte rekreasjonsområder og uformelle leke- og oppholdssteder.

Det er et mål i Areal- og transportplan for Buskerud at alle barn og unge skal ha tilgang til trygge og stimulerende uteområder, og at utbygging ikke skal medføre varige eller langvarige tap av slike kvaliteter. ATP fremhever at særlig skoleveier og adkomst til fritidsarenaer må ha høy prioritet i planlegging og gjennomføring av anlegg. I denne sammenhengen mener fylkeskommunen at planforslaget i større grad må synliggjøre hvordan midlertidige løsninger i anleggsperioden skal sikre trygg ferdsel, med særlig vekt på barn og unge som fotgjengere og syklist.

Videre mener vi det er viktig at miljøoppfølgingsplanen konkretiserer hvordan informasjon til nærmiljø, foresatte og institusjoner skal ivaretas før og under anleggsperioden. Det bør

vurderes rutiner for varsling, informasjonstavler i nabolagene og digitale løsninger for å informere om anleggsarbeidets fremdrift og tiltak for å opprettholde trygg ferdsel for barn og unge. Det vises også til rikspolitiske retningslinjer for barn og unge i planleggingen, som forutsetter at slike hensyn gjøres til en del av beslutningsgrunnlaget og ikke kun beskrives overordnet.

Landskap og naturpåvirkning

Når det gjelder natur og landskap, viser konsekvensutredningen og planbeskrivelsen til at tiltaket vil krysse og berøre flere områder med høy naturverdi. Dette inkluderer kantsonene langs Lierelva og Sogna, der det finnes verdifulle naturtyper, samt områder med registrerte hule eiker ved Sand. Buskerud fylkeskommune vil understreke at planforslaget i stor grad har forsøkt å tilpasse seg det eksisterende landskapet, blant annet gjennom krav til tilbakeføring av markdekke og revegetering. Det fremgår også av reguleringsbestemmelsenes § 2-4 og § 2-12 at det skal stilles krav til miljøoppfølgingsplan, matjordplan og tiltak mot spredning av fremmede arter. Dette er viktige grep.

Samtidig mener vi at det er behov for ytterligere presisering og forsterkning av landskapshensynet i gjennomføringsfasen. Areal- og transportplanen fremhever at større tekniske anlegg skal planlegges slik at de i minst mulig grad forstyrrer det overordnede landskapsbildet og eksisterende naturverdier. Selv om tiltaket i hovedsak ligger under bakken, vil riggområder, adkomstsoner og overbygg ved kummer i anleggsperioden representere visuelle og fysiske inngrep. Dette gjelder særlig i åpne jordbruksområder, kulturlandskap og utsatte friluftsområder, hvor inngrepene blir særlig synlige.

Samferdsel

Planområdet strekker seg over et stort område, og berører fylkesvei på tre steder. Vannledningen vil gå langs og under fv. 2700, Vestsideveien, fv. 285, Ringeriksveien og fv. 282, Kirkelina.

Til varsel om oppstart ba vi om at trafikkforholdene skulle redegjøres for, og at arbeidene må planlegges og gjennomføres i tråd med Statens vegvesens håndbøker.

I planbeskrivelsen står det at tiltaket i liten grad vil vises på bakken i driftsfasen, da vannledningen legges under grunnen. Det skal være noen overbygg ved kummer. Anleggsperioden er estimert til å vare i ca. 2,5 år.

De trafikale konsekvensene i anleggsperioden er ikke beskrevet. Vi minner om at man for å grave, legge, flytte, reparere og fjerne kabler og ledninger over, under og langs fylkesvei (tre meter eller nærmere målt fra veikant) skal ha en gravetillatelse fra fylkeskommunen. Søknad om gravetillatelse må sendes til gravemelding@bfk.no. Det vil da bli gitt tillatelse på vilkår.

Feltene VF2 og VF4 er også lagt tett på fylkesveien. Det er ikke lagt inn noen bestemmelse som sikrer at fylkeskommunen som veieier og veimyndighet skal godkjenne tiltakene på disse feltene. Byggegrenser langs fylkesveier er normalt 15/50 meter målt fra senterlinje vei, i henhold til vegloven. Andre grenser kan gjelde i reguleringsplaner og kommuneplaner. Videre overlapper riggområdene #M2, #M14 og #M15 stedvis vår grunn.

Det må sikres i bestemmelsene at Buskerud fylkeskommune skal godkjenne tekniske tegninger av tiltak på eller langs fylkesvei som påvirker fylkesveien, som avkjørsler, riggområder og eventuelle overbygg innenfor byggegrensene.

Miljø

Vannmiljø

I oversendte planforslag er vannmiljø søkt ivaretatt gjennom bruk av arealformål, bestemmelser og omtale i planbeskrivelsen, basert konsekvensutredninga for vannmiljø og naturmangfold i vann. Fylkeskommunen har ingen spesielle merknader til dette.

Fysiske tiltak i vassdrag

Tiltak i de berørte vassdraga er etter det vi kan se allerede behandla etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag, jf. brev fra Statsforvalteren datert 29. januar 2025. Videre ser vi at det i bestemmelse 2-12-4 er presisert at der «anleggsarbeider foregår i eller nært vassdrag skal det innhentes nødvendige godkjenninger hos forvaltningsmyndighet» osv. For å unngå eventuelle framtidige misforståelser, kan det eventuelt presiseres at dette også gjelder tiltak generelt.

Arkeologi

Planområdet er arkeologiske registrert av Buskerud fylkeskommune i 2022 og 2024. Rapporten fra registreringen er tidligere oversendt.

Innenfor planområdet er det registrert til sammen 52 automatisk fredete kulturminner, 13 kokegroper, 8 nedgravninger, 8 bosetningsspor, 8 graver, 6 stolpehull, 3 dyrkingslag, 3 kulturlag, 2 gravhauger og 1 rydningsrøys. Disse kulturminnene er automatisk fredete i medhold av kulturminneloven, lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 4 første ledd.

Kulturminnelokalitetene (ID 325690(#KUL1), ID 323551(#KUL2), ID 323553(#KUL3), ID 323558(#KUL4), ID 325658(#KUL5), ID 290467(#KUL6), ID 87796(#KUL7), ID 325751(#KUL8), ID 290468(#KUL9), ID 87792(#KUL10) er merket av i reguleringsplanen som bestemmelsesområder #KUL1-10. Disse kulturminnelokalitetene er i konflikt med planlagte tiltak, og ligger i areal satt av til ny hovedvannledning i plankartet. I tillegg er ID 325635, ID

325633 og ID 325643 i konflikt og har ikke blitt gitt tegnet inn som bestemmelsesområde ennå. Vi har derfor benyttet oss av muligheten for å navngi disse; ID 325643 = #KUL11, ID 325635 = #KUL12 og ID 325633 = #KUL13. ID 325643 var først tegnet som H570, men etter nærmere avtale med Lier kommune ble det besluttet at vernet ikke ville være tilstrekkelig og at den derfor bør søkes frigitt, jevnfør e-post av 20.02.2025. I denne e-postvekslingen ble vi også enige om at hele lok ID 87792 søkes frigitt og den inntegnede sone H730 fjernes.

Det vil stilles krav til en endring av bestemmelsesområdenes arealomfang, siden de kun eksisterer som «#» ved kulturminnets plassering i plankartene. Arealomfanget til også måtte dekke sikringssonene til de ovenfornevnte automatisk fredete kulturminnene.

Vi kan også sende digitale filer for kulturminnelokalitetene dersom det er nødvendig. Kontakt; Per Steffen Winterhaven; perwin@bfk.no.

Om lovhjemmel og myndighet:

I medhold av kulturminneloven § 8 fjerde ledd skal det, i sammenheng med behandling av reguleringsplanen, tas stilling til om det kan gis tillatelse til inngrep i automatisk fredete kulturminner som blir berørt av planen. Fylkeskommunen er rette myndighet til å fatte avgjørelse i slike saker, jf. forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminnelovens § 3 andre ledd.

Regional kulturminneforvaltning skal i sin behandling av planen sørge for at hensynet til kulturminnene blir ivaretatt, og at eventuelle dispensasjonsspørsmål blir avklart gjennom planprosessen. Før en reguleringsplan kan vedtas, skal en ha tatt stilling til om tiltaket kan tillates dersom det er konflikt med automatisk fredete kulturminner. Rent juridisk er det kommunens planvedtak som er dispensasjonsvedtaket når det gjelder frigivelse av de automatisk fredete kulturminnene. Det er da fylkeskommunens avgjørelse som skal ligge til grunn for dette.

Innsigelse med krav om innarbeidelse av vilkår i bestemmelsene:

Fylkeskommunen fremmer innsigelse på bakgrunn av at planforslaget kommer i konflikt med hensynet til arkeologiske kulturminner, jfr. Plan- og bygningslovens § 5-4 og Kulturminnelovens § 8, fjerde ledd, og i henhold til Reglement for delegering og tildeling av innstillingsrett fra Buskerud fylkesting, punkt 11 Delegering etter særlovgivningen.

Fylkeskommunens innsigelse vil automatisk bortfalle dersom kravet om rettelse av bestemmelsesområdene og deres arealomfang blir hensyntatt og følgende tekst vedtas innarbeidet i reguleringsplanens fellesbestemmelser:

«Før iverksetting av tiltak i medhold av planen skal det foretas arkeologisk utgravning av de berørte automatisk fredete kulturminner, et aktivitetsområde (ID 325658), en dyrkingsflate med kokegrop (ID 325643), en enkeltliggende grav (ID 290467) og et bosetnings-aktivitetsområde bestående av graver, kokegroper og stolpehull (ID 87792)

som er markert som bestemmelsesområde nr. #KUL5, #KUL6, #KUL10 og #KUL11 i plankartet.

De berørte kulturminnelokalitetene med ID 325690, 323551, 323553, 323558, 325751, 87796-3, 290468, 325633 og 325635, som er markert med #KUL1-4, #KUL7-9 og #KUL12-13 i plankartet, kan fjernes uten ytterligere arkeologisk undersøkelse.

Det skal tas kontakt med Buskerud fylkeskommune i god tid før tiltaket skal gjennomføres slik at omfanget av den arkeologiske granskingen kan fastsettes.»

Det en forutsetning at det skal foretas en arkeologisk utgravning av de nevnte berørte kulturminnene, før tiltak etter planen realiseres.

Vi viser til vedtaksbrev med utfyllende tekst, vedlagt. Vi viser også til brev datert 07.04.2025 fra Kulturhistorisk Museum (UiO) med anbefaling om arkeologisk utgravning av de kulturminnene som er i konflikt med planlagte tiltak, vedlagt.

Saksansvarlig Plan: Jarand Holtekjølen Dugstad

Saksansvarlig Samferdsel: Ida Ruud Tåsåsen

Saksansvarlig Miljø: Tonje Rundbråten

Saksansvarlig Arkeologi: Per Steffen Winterhaven

Vennlig hilsen

Kjersti Morseth Hallerud

Seksjonsleder

Katrine Gamborg Thomassen

Rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg

- 1 Skildringer fra Askeladden
- 2 KHM_§8.4_Uttalelse_Kleivdammen_Liertoppen.pdf
- 3 Lier kommune - Kleivdammen til Liertoppen - Ny hovedvannforsyning - Detaljregulering - Høring - Offentlig ettersyn - Innspill arkeologi - Teknisk innsigelse

Kopi til:

STATSFORVALTEREN I ØSTFOLD, BUSKERUD, OSLO OG AKERSHUS
RIKSANTIKVAREN
KULTURHISTORISK MUSEUM

Dato: 10.04.2025

Lier kommune - Kleivdammen til Liertoppen - Ny hovedvannforsyning - Offentlig ettersyn - Søknad om disp. etter kulturminneloven § 8, fjerde ledd - tillatelse til inngrep i automatisk fredete kulturminner – Kullgroper, aktivitetsområde, dyrkningsflate og grav - Teknisk innsigelse

Vi viser til deres brev av 12.02.2025 med forslag til ny hovedvannforsyning i Lier kommune. Vi viser også til brev fra datert 07.04.2025 fra kulturhistorisk Museum (UiO) med anbefaling om arkeologisk utgravning av de kulturminnene som er i konflikt med planen.

Innenfor planområdet er det registrert til sammen 52 automatisk fredete kulturminner, 13 kokegroper, 8 nedgravninger, 8 bosetningsspor, 8 graver, 6 stolpehull, 3 dyrkingslag, 3 kulturlag, 2 gravhauger og 1 rydningsrøys. Disse automatisk fredete kulturminnene fordeler seg på 13 kulturminnelokaliteter. Disse kulturminnene er automatisk fredete i medhold av kulturminneloven, lov av 9.juni nr. 50 om kulturminner § 4 første ledd.

Vi gjør oppmerksom på at fylkeskommunen med dette brevet fremmer innsigelse på bakgrunn av at planforslaget kommer i konflikt med hensynet til arkeologiske kulturminner, jfr. Plan- og bygningslovens § 5-4 og Kulturminnelovens § 8, fjerde ledd, og i henhold til Reglement for delegering og tildeling av innstillingsrett fra Buskerud fylkesting, punkt 11 Delegering etter særlovgivningen.

Fylkeskommunens innsigelse vil automatisk bortfalle dersom kravet om rettelse av bestemmelsesområdene og deres arealomfang blir hensyntatt og bestemmelsen som er vist til i dette brev vedtas innarbeidet i reguleringsplanens fellesbestemmelser.

Kulturminner med Askeladden ID som er i konflikt med områdeplanen:

Kokegroper	323551 (#KUL2)	323553 (#KUL3)	323558 (#KUL4)	325633 (#KUL13)	325658 - 2, 9, 12, 13, 14, 15 (#KUL5)	325635 (#KUL12)
Kokegroper (II)	87796 (#KUL7)	290468 (#KUL9)	325643-2 (#KUL11)			
Dyrkingslag	325690 (#KUL1)	325643 (#KUL11)	325751-1 (#KUL8)			
Grav	290467 (#KUL6)					

Nedgravninger	325658 – 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11 (#KUL5)	325751-2 (#KUL8)
---------------	---	---------------------

Rydningsrøys	325658-3 (#KUL5)
--------------	---------------------

Bosetning- aktivitetso- mråde med gravhauger \gravfelt ID 87792 (#KUL10)	Bosetnings- spor (8)	Grav (7)	Gravhaug (2)	Kokegrop (4)	Kulturlag (3)	Stolpehull (6)
---	-------------------------	----------	-----------------	-----------------	------------------	-------------------

*Bestemmelsesområder i parentes.

Lovhjemmel og myndighet

I medhold av kulturminnelovens § 8 fjerde ledd skal det, i sammenheng med behandling av reguleringsplanen, tas stilling til om det kan gis tillatelse til inngrep i automatisk fredete kulturminner som blir berørt ved av planen. Fylkeskommunen er rette myndighet til å fatte avgjørelse i slike saker, jf. forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven § 3 andre ledd.

Beskrivelse av kulturminner som er i konflikt med tiltaket

Det er gjennomført arkeologisk registrering i planområdet i 2022 og 2024. Vi viser til registreringsrapportene for utfyllende opplysninger om dette. Hvert kulturminne er også skildret i eget vedlegg.

Kulturhistorisk Museum i Oslos merknader

Saken er diskutert i kollegiet og behandlet ved Arkeologisk seksjon. Kulturhistorisk museum anbefaler Buskerud fylkeskommune å gi dispensasjon fra lov om kulturminner av 9. juni 1978, § 8 fjerde ledd, for automatisk fredete kulturminner Id 325690, 323551, 323553, 323558, 87796-3, 325751, 290468, 325633 og 325635 uten vilkår.

Kulturhistorisk museum anbefaler Buskerud fylkeskommune å gi dispensasjon fra lov om kulturminner av 9. juni 1978, § 8 fjerde ledd, for automatisk fredete kulturminner for id 325658, id 325643, id 290467 og id 87792 med vilkår om en arkeologisk undersøkelse.

Prosjektplan og budsjett for arkeologisk undersøkelse vil bli ettersendt.

Se vedlagt brev fra KHM for ytterligere informasjon og detaljer.

Fylkeskommunens merknader og vurdering av saken

Kulturminneforvaltningen skal verne om kulturminner som en ikke-fornybar ressurs, og arbeide for at kulturminneverdiene blir tatt hånd om på best mulig måte og nyttiggjort i et samfunn i endring.

Tillatelse til inngrep i automatisk fredete kulturminner kan bli gitt etter en vurdering av de kulturminnefaglige verdiene veid opp mot private hensyn, og hensyn til samfunnet.

ID 87792 er den største lokaliteten som blir berørt av tiltaket. Denne lokaliteten består også av flere kulturminner med en større grad av sjeldenhet contra de resterende berørte lokalitetene. Viktige momenter som må tas frem er 7 røyser tolket som gravrøyser og to gravhauger. De to gravhaugene (ID 87792-30 og -31) har tidligere blitt grovt skjemet under etableringen av Hennumveien og det gjenstår kun «skalker» av haugene.

Vi er også blitt særlig oppmerksomme på en røys som er tolket som en mindre gravrøys på gården Sand (ID 290467 (#KUL6)). Denne har store likhetstrekk med barnegraver som blant annet er påvist i Østfold i senere tid. Vi viser til registreringsrapporten vår fra 2024 for mer utfyllende opplysninger om dette.

Buskerud fylkeskommune prioriterer vern av kulturminne- og kulturmiljølandskap i større områder der utbyggingspress ikke er like stort. Hovedvannledning er kritisk infrastruktur og alternativer for trasé har blitt overveid. Når det gjelder de skadede gravhaugene ved Hallingstad legger fylkeskommunen vekt på at det er vanskelig å sikre gravminnene et godt og langsiktig vern. KHM har også drøftet dette. Etter en helhetsvurdering ser vi at det vil være vanskelig å få til et langsiktig vern på en meningsfylt måte.

Innsigelse med krav om innarbeidelse av vilkår i bestemmelsene

Fylkeskommunen fremmer innsigelse på bakgrunn av at planforslaget kommer i konflikt med hensynet til arkeologiske kulturminner, jfr. Plan- og bygningslovens § 5-4 og Kulturminnelovens § 8, fjerde ledd, og i henhold til Reglement for delegering og tildeling av innstillingsrett fra Buskerud fylkesting, punkt 11 Delegering etter særlovgivningen.

Fylkeskommunens innsigelse vil automatisk bortfalle dersom kravet om rettelse av bestemmelsesområdene og deres arealomfang blir hensyntatt og følgende tekst vedtas innarbeidet i reguleringsplanens fellesbestemmelser:

«Før iverksetting av tiltak i medhold av planen skal det foretas arkeologisk utgravning av de berørte automatisk fredete kulturminner, et aktivitetsområde (ID 325658), en dyrkingsflate med kokegrop (ID 325643), en enkeltliggende grav (ID 290467) og et bosetnings-aktivitetsområde bestående av graver, kokegroper og stolpehull (ID 87792) som er markert som bestemmelsesområde nr. #KUL5, #KUL6, #KUL10 og #KUL11 i plankartet.

De berørte kulturminnelokalitetene med ID 325690, 323551, 323553, 323558, 325751, 87796-3, 290468, 325633 og 325635, som er markert med #KUL1-4, #KUL7-9 og #KUL12-13 i plankartet, kan fjernes uten ytterligere arkeologisk undersøkelse.

Det skal tas kontakt med Buskerud fylkeskommune i god tid før tiltaket skal gjennomføres slik at omfanget av den arkeologiske granskingen kan fastsettes.»

Det er en forutsetning at det skal foretas en arkeologisk utgravning av de nevnte berørte kulturminnene, før tiltak etter planen realiseres.

Vi viser til vedtaksbrev med utfyllende tekst, vedlagt. Vi viser også til brev datert 07.04.2025 fra Kulturhistorisk Museum (UiO) med anbefaling om arkeologisk utgraving av de kulturminnene som er i konflikt med planlagte tiltak, vedlagt.

Utgifter til arkeologisk gransking

Undersøkelsen skal bekostes av tiltakshaver, dersom det ikke er grunnlag for hel eller delvis statlig dekning, jf. kulturminnelovens § 10.

Videre saksgang

Vedtak om omfang av den arkeologiske undersøkelsen, her under endelige kostnader og avgrensning av undersøkelsesområdet, kan først skje etter at reguleringsplanen er endelig vedtatt. Vi gjør oppmerksom på at en arkeologisk utgravning normalt bare lar seg gjennomføre i sommerhalvåret, og at tiltakshaver må ta hensyn til dette i planleggingen.

Tiltakshaver må varsle Buskerud fylkeskommune i god tid før tiltak etter reguleringsplanen er ønsket realisert. Riksantikvaren vil deretter fatte vedtak om omfanget av den arkeologiske granskingen. Dette vedtaket vil kunne klages på i medhold av forvaltningslovens §§ 28 og 29.

Vi viser til vedlagt brev fra Kulturhistorisk Museum i Oslo for detaljer rundt undersøkelsen. Prosjektbeskrivelse og budsjett vil bli ettersendt.

Med vennlig hilsen

Håvard Hoftun
kst. seksjonsleder, seksjon for kulturarv,
arkeologi

Per Steffen Winterhaven
Rådgiver / arkeolog

Kopi
Kulturhistorisk museum
Riksantikvaren

Vedlegg
1 KHM_§8.4_Uttalelse_Kleivdammen_Liertoppen.pdf
2 Skildringer fra Askeladden

UNIVERSITETET I OSLO

Buskerud fylkeskommune
Avd. Kulturarv

Dato: 7. april 2025

Unntatt offentlighet – Offl. §13, jf. Fvl. §13.1. ledd

Deres ref.:

Vår ref.: 2025/92003

Uttalelse om dispensasjon fra lov om kulturminner av 9. juni 1978, § 8 fjerde ledd, for automatisk fredete kulturminner (Id 325690, 323551, 323553, 323558, 325658, 290467, 87796-3, 325751, 290468, 87792, 325633, 325635, 325643; gravminner, bosetnings-/aktivitetsspor, dyrkningsspor)

Forslag til reguleringsplan for ny hovedvannledning fra Kleivdammen til Gjellebekk Egge 68/5,11, Egge øvre 68/29, Nordli 69/1, Egge Vestre Myra 69/7, Egge Vestre 126/1, Hårberg 127/3, Sand 147/82, Hennemveien 148/1 og Hallingstad 148/13, Lier kommune, Buskerud

Vi viser til brev av 27.02.2025 fra Buskerud fylkeskommune. Med dette oversendes Kulturhistorisk museums uttalelse. Etter avtale med Buskerud fylkeskommune vil forslag til budsjett og prosjektplan bli ettersendt.

Bakgrunn

Hensikten med planforslaget er å legge til rette for etablering av ny hovedvannledning gjennom Lier kommune, fra Kleivdammen til Liertoppen. Ledningen skal erstatte dagens vannledning og sørge for bedre vannforsyning i kommunen, samt øke muligheten for å forsyne sørlige deler av Asker kommune. Tiltakshaver er Glitrevannverket IKS, et interkommunalt selskap eid av kommunene Asker, Drammen og Lier. Traseen er ca. 8 km lang og store deler følger dagens ledningstrasé, med en avstand på [REDACTED] mellom eksisterende og ny hovedvannledning. Reguleringsområdet vil variere noe, men ha en bredde på [REDACTED]

Akershus og Buskerud fylkeskommune har gjennomført arkeologisk registrering i planområdet i henholdsvis 2004, 2022 og 2024. Det ble påvist flere kulturminnelokaliteter hvorav 13 [REDACTED] (se tabell 1). Majoriteten av lokalitetene består av enkeltliggende kokegroper og mindre lokaliteter med dyrkningslag, groper og bosetningsspor (Id 325690, 323551, 323553, 323558, 325658, 87796-3, 325751, 290468, 325633, 325635, 325643), hovedsakelig fra jernalder. I tillegg omfatter dispensasjonssøknaden en sirkulær steinlegging (id 290467) og en lokalitet med

bosetningsspor og det som trolig er et overpløyd gravfelt med to synlige, men skadede gravhauger (id 87792).

Buskerud fylkeskommune trekker frem at hovedvannledning må vurderes som kritisk infrastruktur og at flere alternativer for trasé er vurdert. Fylkeskommunen er av den oppfatning at de berørte kulturminnene ikke vil kunne vernes på en hensiktsmessig måte gitt tiltakets omfang og at majoriteten av de omsøkte kulturminnene må anses som et massemateriale.

Kulturhistorisk museums vurdering

Kulturmiljø og lokaliteter

Lierdalen er et av de frodigste jordbruksarealene på Østlandet og traséen for ny hovedvannledning går på tvers av dalen, i et landskap preget av jordbruksområder, boligbebyggelse og noen mindre skogsområder. De omsøkte kulturminnene ligger alle i eller tett ved dyrket mark, og med varierende avstand til tettbebygde strøk. Traséen strekker seg langs den store Eggemorenen, en mektig israndavsetning midt i dalen, i et gammelt kulturlandskap med spor av aktiviteter og jordbruksbosetning fra steinalder og til i dag. Særlig finner vi et slikt kulturmiljø med lang tidsdybde i området rundt Egge-gårdene som var middelalderkirkested og hvor det blant annet finnes fem godt bevarte gravhauger fra jernalder. Dette er også et område som er prioritert i Lier kommunes kulturminneplan (kulturmiljø nr. 18) og gravminnene på Egge inngår i sørvestre del av kulturlandskapet Lierdalen Lyngås-Opdal. På grunn av masseuttak er store deler av Eggemorenen som landskapselement i dag borte. Den planlagte vannledningstraseen kommer i konflikt med åtte lokaliteter på Egge (tabell 1). Ett av de tidligere traséalternativene berører også en stor lokalitet (id 290466) tett innpå gravhaugene, men dette alternativet er valgt bort slik at kulturminnet ikke berøres. Det foreligger fem C14-dateringer fra lokalitetene som søkes dispensert på Egge og som viser aktiviteter gjennom hele jernalder.

På Tranby, øst i Lierdalen, finnes en større konsentrasjon av gravminner, blant annet på Hennum, med flere funn fra vikingtid. Hallingstad, som berøres av planforslaget, omfatter også et eldre gårdslandskap, men tunet og dyrket mark er i stor grad omsluttet av boligbebyggelsen på Tranby. På Hallingstad 148/1 ligger id 87792, som samlet omfatter drøyt 2 mål. Lokaliteten inkluderer to synlige gravhauger (id 97792/-30 og 31) som ligger tett inntil hverandre og er betydelig skadet av Hennumveien med tilhørende veigrøft. Videre omfatter lokaliteten 29 strukturer i dyrket mark, hvorav sju er tolket som gravminner, i tillegg til stolpehull og kokegroper. Det foreligger en radiologisk datering til 795-415 f.Kr. (yngre bronsealder/førromersk jernalder) samt et keramikkskår fra ett av de overpløyde gravminnene. Det fremgår av fylkeskommunens oversendelse at kun halvparten av de to synlige gravhaugene er bevart og at begge har markant erosjonskant ut mot veigrøft og Hennumveien. Jf. kulturminnebasen Askeladden måler gravhaug id 97792-30 ca. 15 x 9 meter og har en

høyde på ca. 1 meter, mens id 97792/31 er ca. 7 x 5 meter. Begge haugene har en del synlige stein og er trolig steinblandede rundhauger.

De øvrige omsøkte lokalitetene ligger spredt innenfor traséen, og innenfor dyrket mark som i varierende grad også er preget av bakkeplanering. Av øvrige lokaliteter bør trekkes frem den enkeltliggende steinleggingen på Sand (id 290467) som er C14-datert til førromersk jernalder og hvor fylkeskommunen har sjaktet i området rundt uten å påtreffe ytterligere strukturer.

Vurdering av dispensasjon

Tolv av de omsøkte lokalitetene omfatter kulturminner som ligger i dyrket mark og ikke er synlige på markoverflaten (Id 325690, 323551, 323553, 323558, 325658, 87796-3, 325751, 290468, 325633, 325635, 325643 og 290467). Kulturminnene omfatter enkeltliggende kokegroper, mindre områder med bosetningsspor og dyrkingslag i tillegg til en sirkulær steinlegging. Det foreligger C14-dateringer fra flere av lokalitetene (jf. tabell 1).

Kulturminnenes beliggenhet i dyrket mark innebærer at de i varierende grad er berørt av landbruksvirksomhet og annen aktivitet. Erfaringsvis er det vanskelig å gi lokaliteter i dyrket mark et reelt vern på sikt og det er stor fare for at kulturminnene vil påføres ytterligere slitasje og skader. Over tid vil det medføre at kulturminnenes kunnskapsverdi reduseres eller går tapt. Bevaring av kulturminnene er heller ikke forenlig med tiltak i planen. Lokalitetenes beliggenhet under markoverflaten er videre lite egnet i formidlingssammenheng og deres opplevelsesverdi er fraværende. Kulturhistorisk museum anbefaler at det gis dispensasjon for Id 325690, 323551, 323553, 323558, 325658, 87796, 325751, 290468, 325633, 325635, 325643 og 290467.

Når det gjelder id 87792 så omfatter lokaliteten både synlige gravminner og kulturminner som gravminner og bosetningsspor under markoverflaten (Figur 2). I epost fra fylkeskommunen datert 2. april 2025 er det avklart at alle kulturminner innenfor planen vil bli berørt ved realisering av tiltaket og derfor søkes dispensert. Ingen deler av lokaliteten blir båndlagt med hensynssone H730_2 slik mottatt planforslag legger opp til. Fylkeskommunen understreker at flere traséalternativer er vurdert og at gjeldende planforslag blant annet legger bedre til rette for bevaring av de synlige gravminnene på Egge.

Når det gjelder spørsmålet om dispensasjon så vil vi trekke frem at godt bevarte, synlige gravminner bidrar til å gi tidsdybde og opplevelse av landskapets historiske dimensjon. Gravhauger har vært viktige visuelle referansepunkt i forhistorisk tid, og gir innsikt i så vel dødebehandling som grenser, bevegelseslinjer, rettigheter og gårdsstrukturer. Videre er forståelsen av slike kulturminner avhengig av at de ses i sammenheng med sitt omkringliggende kulturmiljø. Det er følgelig fra et rent faglig synspunkt ønskelig at gravminner bevares innenfor åpne landskapsrom som gir forståelse for kulturminnenes tilhørighet og sammenheng. Dette er faktorer som bidrar til å høyne gravminnenes opplevels- og formidlingsverdi. Når det gjelder de omsøkte gravminnene så har de mot vest

utsikt mot et relativt åpent jordbrukslandskap. Mot øst er de sterkt skadet og skjemmet av tilliggende Hennemveien og veigrøft slik at kun om lag halvparten av gravminnene står igjen. Nedgravde strømstolper står også plassert i veigrøfta. En bevaring over tid forutsetter at gravminnene skjottes og istandsettes slik at opplevelsesverdien økes og ytterligere skade forhindres. Fylkeskommunen fremholder derimot at beliggenheten gjør det vanskelig å sikre gravminnene et langsiktig og godt vern. Videre trekkes det frem at det er fare for ytterligere skade ved at jord og stein raser ut som følge av veiskjæringen som går gjennom haugene, se foto under (Figur 1).

Figur 1. Gravhaug id 87792-30 sett mot sørvest. Foto: Buskerud fylkeskommune.

Antallet gravminner er sterkt redusert gjennom omfattende ødeleggelser de siste 150 årene, og mange er sterkt skjemmet som følge av utbygging i moderne tid. Åpenbart er dette også tilfellet når det gjelder gravminnene på Hallingstad. De to gjenværende gravminnene er trolig, sammen med de utpløyde gravminnene i dyrket mark, de siste restene av et større, sammenhengende gravfelt. Det opprinnelige kulturmiljøet er i dag sterkt fragmentert og delvis nedbygd. Kulturhistorisk museum mener beliggenheten, bevaringsgraden og den åpne profilkanten gjennom haugene med løs jord og stein medfører at gravminnenes opplevels- og formidlingsverdi er redusert, og at de ligger utsatt til for ytterligere nedbrytning.

Figur 2. Lokalitet id 87792. Hentet fra askeladden.no

Det fremgår av fylkeskommunens dokumentasjon av gravminnene at det trolig er snakk om rundhauger. Legges dette til grunn så er haugenes midtparti blottlagt i vegskjæringen, særlig gjelder dette for id 87792-30. I svært mange gravhauger er en grav plassert i haugens midtparti. Hvis anleggelse av vei og veigroft ikke allerede har ødelagt en sentralgrav, så kan en grav ligge svært sårbart til rett innenfor profilkanten. Over tid vil eventuelle gjenstander og andre elementer tilhørende graven stå i fare for å brytes ned eller bli ødelagt som følge av erosjon. Kunnskapsverdien vil dermed også gradvis forringes. Gravhauger kan også ha vært gjenbrukt i forhistorisk tid og inneholde opptil flere sekundærgraver. Slike kan gjerne befinne seg i de ytre deler av gravminnet. Følgelig kan det ikke utelukkes at en eller flere graver er bevart i de gjenværende rester av haugene. Etter en helhetlig vurdering finner Kulturhistorisk museum at det kan anbefales dispensasjon også for id 87792.

Vurdering av vilkår

Det er gjennomført svært få arkeologiske undersøkelser i Lier sammenliknet med andre randområder rundt Oslofjorden som Follo, Østfold og Vestfold. De få utgravningene har vært av begrenset omfang og har dreid seg om mindre lokaliteter fra steinalder og jernalder. Det er blant annet ikke påvist gårdsbosetning fra forhistorisk tid gjennom arkeologiske undersøkelser og den kunnskapen som foreligger er i stor grad basert på studier av gårdsnavn, løsfunn og gravfunn fremkommet på 1800-tallet og starten av 1900-tallet. Disse kildekategoriene sammen med landskapets karakter vitner om lang tidsdybde, men den kunnskapen som foreligger om Lier i forhistorisk tid hviler dermed på et begrenset kildegrunnlag, og bosetning, erverv og sosial organisasjon er i svært liten grad belyst.

De omsøkte lokalitetene som omfatter gravminner, kokegroper, dyrkningslag, stolpehull og groper kan i all hovedsak knyttes til jordbruksbosetning i jernalder. I tillegg foreligger en datering til mellomneolitikum fra et dyrkningslag på Hårberg (id 325751). Nyere sammenstillinger av C14-dateringer fra dyrkningsaktivitet tyder imidlertid på at dateringer eldre enn rundt 2000 f.Kr. ikke kan knyttes til etablert dyrkning, men snarere må tilskrives materiale tilkommet fra annen aktivitet.

Gårdsbosetning og sosial organisasjon i forhistorisk tid og middelalder er et satsningsområde ved Kulturhistorisk museum, og sentralt i den sammenheng er å utforske variasjon og endring i bosetning, sosial organisasjon og teknologi over tid. Bosetnings- og aktivitetsspor i dyrket mark av samme type som er påvist innenfor planområdet er kulturminnetyper som er vanlige å finne på Østlandet. Det er gjennomført en rekke arkeologiske undersøkelser og forskningsarbeider som etter hvert former et bilde av bosetningsstrukturen i perioden, men bildet er fortsatt fragmentert. Det er et særlig potensial for ny kunnskap i områder der dagens tun og innmark har beholdt sin struktur over lang tid og der landskapet ikke er brutt opp av nyere bebyggelse. Innenfor planområdet er det særlig Egge som peker seg ut med en slik situasjon, men Hallingstad har også bevart elementer av eldre gårdsstruktur.

Majoriteten av de omsøkte lokalitetene er av begrenset omfang, deriblant enkeltliggende kokegroper og dyrkningslag. Det foreligger også C14-dateringer fra flere av lokalitetene. For ni av lokalitetene er Kulturhistorisk museum av den oppfatning at kunnskapspotensialet utover de undersøkelsene som fylkeskommunen allerede har foretatt er begrenset. Vi anbefaler følgelig at det ikke knyttes vilkår om arkeologisk undersøkelse til Id 325690, 323551, 323553, 323558, 87796-3, 325751, 290468, 325633 og 325635.

For id 325658 og id 325643 (bosetnings- og dyrkningsspor), id 290467 (gravminne) og id 87792 (gravminner og bosetningsspor) mener Kulturhistorisk museum at både beliggenhet og påviste strukturer tyder på et høyt kunnskapspotensial og anbefaler dispensasjon med vilkår om en arkeologisk undersøkelse.

Når det gjelder id 87790 (gravfelt) og id 19075 (gravhaug) så anbefaler Kulturhistorisk museum at fylkeskommunen vurderer behovet for å sikre kulturminneområdene under anleggsperioden.

Id	Kulturminnetype	Areal m² eks. sikringssone	Eiendom	Datering	KHMs anbefaling
325690	Dyrkningslag	62	Egge vestre 69/7	773-950 e.Kr.	Uten vilkår
323551	Kokegrop	Enkeltliggende	Egge vestre 69/1		Uten vilkår
323553	Kokegrop	Enkeltliggende	Egge vestre 69/1		Uten vilkår
323558	Kokegrop	Enkeltliggende	Egge vestre 69/1	380-532 e.Kr.	Uten vilkår

Id	Kulturminnetype	Areal m ² eks. sikringssone	Eiendom	Datering	KHMs anbefaling
325658/2-15	15 strukturer (7 kokegroper, 1 dyrkningslag, 6 nedgravninger, 1 grøft)	844	Egge vestre 69/1	Nedgravning: 339-57 f.Kr.	Vilkår om arkeologisk undersøkelse
290467	Gravminne (steinlegging)	9	Sand 127/3	395-232 f.Kr.	Vilkår om arkeologisk undersøkelse
87796/3	Nedgravning, stolpehull og kokegrop. Kun kokegrop berøres.	203	Hårberg 126/1		Uten vilkår
325751/1, 2	Dyrkningslag, nedgravning	546	Hårberg 126/1	Dyrkningslag: 3002-2883 f.Kr.	Uten vilkår
290468	Kokegrop	Enkeltliggende	Hallingstad 148/4	C14: 320-415 e.Kr.	Uten vilkår
87792	Bosetningsspor, graver (7), gravhauger (2), kokegroper, kulturlag og stolpehull	2091	Hallingstad 148/1	C14: 793-415 f.kr.	Vilkår om arkeologisk undersøkelse
325633	Kokegrop	Enkeltliggende	Egge vestre 69/1		Uten vilkår
325635	Kokegrop	Enkeltliggende	Egge øvre 68/5,11		Uten vilkår
325643/1,2	Kokegrop, dyrkningslag	198	Nordli, Egge øvre 68/29, 11, 5	Dyrkningslag, lag 1: 395-232 f.Kr., lag 2: 436-585 e.Kr.	Vilkår om arkeologisk undersøkelse.

Tabell 1. Oversikt over omsøkte lokaliteter.

Anbefaling

Saken er diskutert i kollegiet og behandlet ved Arkeologisk seksjon.

Kulturhistorisk museum anbefaler Buskerud fylkeskommune å gi dispensasjon fra lov om kulturminner av 9. juni 1978, § 8 fjerde ledd, for automatisk fredete kulturminner Id 325690, 323551, 323553, 323558, 87796-3, 325751, 290468, 325633 og 325635 uten vilkår.

Kulturhistorisk museum anbefaler Buskerud fylkeskommune å gi dispensasjon fra lov om kulturminner av 9. juni 1978, § 8 fjerde ledd, for automatisk fredete kulturminner for id 325658, id 325643, id 290467 og id 87792 med vilkår om en arkeologisk undersøkelse.

Prosjektplan og budsjett for arkeologisk undersøkelse vil bli ettersendt.

Bemerkning

Riksantikvaren har redegjort for diverse praktiske forhold som tiltakshaver må sørge for og bekoste, jf. deres veileder, side 47: [Veileder arkeologiske kulturminner og nedgravde ledningsanlegg - 2018 \(2\).pdf](#). Dette vil også bli nærmere redegjort for i prosjektplanen og det vil spesifiseres hvilke forhold som er særlig aktuelle i dette tilfellet.

Vi anbefaler at det i uttalelsen til planen gjøres oppmerksom på at tiltakshaver må gi melding i god tid før planen skal realiseres, og dersom det er mulig innen utløpet av januar samme år som undersøkelsen ønskes gjennomført. Utgravninger må utføres når marken er fri for snø og tele, og området må være ryddet, og ev. vei/kjørbar trasé etablert, for å lette framkommelighet for gravemaskin til lokaliteten før utgravningen starter.

Vi gjør oppmerksom på at budsjett og prosjektplan som utformes iht. kulturminneloven §8 fjerde ledd er foreløpige. Det forutsettes at vi får saken til ny behandling for fastsettelse av omfang og kostnader knyttet til arkeologisk undersøkelse jf. kulturminneloven § 10 når reguleringsplanen er endelig vedtatt og utgravning ønskes utført.

Med hilsen

Lars Groseth
Avdelingsleder

Grethe Bjørkan Bukkemoen
Førsteamanuensis

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen underskrifter.

Kopi: Riksantikvaren

Saksbehandler:

Grethe Bjørkan Bukkemoen

g.b.bukkemoen@khm.uio.no

Tlf. 97173738

Skildringer hentet fra kulturminnedatabasen, Askeladden:

Skildring – ID 325690

Dyrkingslag

Dyrkingslag bevart i søkk eller fordypning, som ved dagens overflaten er jevnet ut på grunn av landbruk. To moderne grøfter, trolig med vanningsanlegg, på tvers av sjakta gjorde at hele laget ikke kunne undersøkes sammenhengende. Størst utbredelse har laget mot nord. Laget var synlig i to sjakter og ble avgrenset med funntomme sjakter rundt. Nederste lag i den østre profilen ble datert til vikingtid.

Dyrkingslaget ble undersøkt i tre profiler, profil 1 vest for grøftene, profil 2 mellom grøftene, og profil 3 øst for grøftene. Det er ikke mulig å korrespondere lagene mellom profilene. Men både i profil 1 og 3 var det lag med alderdommelig preg.

Profil 1 – vest for grøftene.

15 cm mørkt dyrkingslag med mye kull, leirig jord med innslag av sand. Under 25 cm matjord. Undergrunnen besto av leire

Profil 2 – mellom grøftene.

80 cm dyp. Øverst: 40 cm matjord over 15 cm leirig jord. Mulig fylt på/ dosert. Deretter 25 cm matjord over et lag med Store stein i bunnen. Det var ikke mulig å nå steril grunn. Det var luft mellom steinene.

Profil 3 – øst for grøftene.

Østre kant av dyrkingslaget har form av en bratt fordypning, mulig nedgravning. Fra bunnen og opp er det 80 cm.

- 1. Over undergrunnen er smalt kullholdig lag, dette laget er datert til vikingtid (1165+-15BP)*
- 2. 25 cm tykt grått, leirig lag som inneholdt noen få biter brent bein.*
- 3. 5-10 cm tykt lag med kullspett.*
- 4. 30-60 cm matjord.*

En sjakt ble lagt 5 m mot sør for å avgrense lokaliteten. Her ble det også funnet rester av lag i en naturlig fordypning, trolig den samme som sett i sjakta mot nord. Disse lagene har ikke helt samme alderspreg. Over 15 cm jordblandet grus/leirelag var et 10-15 cm tykt organisk lag med kull i toppen. Over det organiske laget var 5 cm kullspettet grå jord under 20 cm matjord.

Skildring – ID 323551

Oval kokegrop. Brunt fyll med spredte kullspett. Enkelte stein opp til 15 cm i diameter..

Kokegropa måler n-s 170 cm. ø-v 100 cm. En større stein i S kant på 25 cm i diameter.

Kokegropa ligger i et område med fin siltundergrunn under 35 cm matjord.

Registrert i forbindelse med Vannledning Kleivadammen-Liertoppen 2024/9215.

Skildring – ID 323553

Beskrivelse

Uklart avgrenset nedgravning tolket som kokegrop. Gropa har oval form og har brunt fyll med spetter med kull. Noen skjørbrante stein i plan, men mest ubrente kulestein. Den måler n-s 170 cm. ø-v 130 og ligger i leirig siltgrunn under ca. 35 cm matjord.

Registrert i forbindelse med Vannledning Kleivadammen-Liertoppen 2024/9215.

Skildring – ID 323558

Sirkulær kokegrop 140-170 cm diameter. Kokegropa har mye stein, rullestein opp til 15 cm. mange bare lett skjørbrent. I plan er det brunt jordfyll med lite kull, mest i nordre kant. Kokegropa ligger i brunorange grusmasse så synes ikke så godt. Kokegropa ble snittet og den var godt bevart og hele 30 cm dypt. Fyllmassen nedover ble mer kullholdig i bunnen hvor den også var tettpakket i mer skjørbrent stein. Kokegropa er flatbunnet med bratt skrånende kanter. Det ble tatt en kullprøve av kokegropa som ble datert til overgangen romertid - folkevandringstid og et stykke inn i folkevandringstid 380-532 e.Kr

Registrert i forbindelse med Vannledning Kleivadammen-Liertoppen 2024/9215.

Skildring – ID 325658

På nordsiden av låve og våningshus på Egge 68/5,11, aktivitetsområde med flere kokegroper og nedgravninger. En funtom sjakt ble lagt nord for lokaliteten, men den er ikke avgrenset oppover gården mot sør. På bakgrunn av topografien er det sannsynlig at lokaliteten strekker seg lenger den veien. Det ble ikke funnet stolpehull.

Registrert i forbindelse med Vannledning Kleivadammen-Liertoppen 2024/9215.

Skildring – ID 290467

Grav med steiner rundt. Graven er 2,2 m i dm. På den østre siden, direkte utenfor graven er en stor stein, 50x40x13 cm. Den er mest sannsynlig del av graven, kanskje som bautastein. Det ble ikke ellers funnet stein, og spesielt ingen av stor størrelse under sjaktning i området. Gravens ytterkant er steinsatt. Steinene er mellom 20-30 cm store. I NV-lig del av graven ble det rensert opp, og opprensningen viser en steinlegging med steiner på ca. 10-15 cm. I resten av graven er det lagt igjen et lag med leire. Det er veldig hard leire, og derfor ble det bestemt at rensing kunne skade eller føre til at gjenstander eller kull/bein som kunne ligge i leire ble fjernet. En kullprøve ble tatt på 5 cm dybde ved gravens ytterkant i nord. Prøven ble datert til førromersk jernalder.

Lokaliteten befinner seg på en til dels flat del av dyrket mark. Terrenget ellers heller mot sørvest, hvor det er dyrket mark. I Nordøst og øst avgrenses lokaliteten av skogen. Lokaliteten ligger på ca. 35 moh. Den ble funnet i sjakt 4 på ca. 40 cm dybde. Undergrunn består av leire. Graven befinner seg på en flate nedfor Sand gård, på sørvestsiden. Flaten har opprinnelig bestått av flere små høyder, men disse har blitt planert. Det er en bratt skråning opp til en høyereliggende flate i nord og bratt skråning til en lavtliggende flate i sør. Flaten hvor graven nå befinner seg ligger på toppen av en høyde som ikke har blitt planert, og derfor er graven intakt. Det ble ikke funnet noen andre spor etter kulturminner i området.

Gravens form og datering gjør at den har klare paralleller i barnegravfeltet på Borg i Fredrikstad.

Skildring – ID 87796

Ved sjaktning på Hårberg ble det ved funnet en struktur med ukjent funksjon, et stolpehull og en kokegrop/ildsted. Området er et jordbrukslandskap med boligfelt inne i mellom. Terrenget fremstår som en nordsyd orientert dal med markante rygger i øst og vest. R87796 ligger i

vestsiden av den østlige høyderyggen hvor terrenget faller markant av mot vest. Utsikt mot vest og syd. Pløyelaget varierer mellom 0,25 ĳ 0,35 m. Undergrunnen varierer mellom rødbrun sand og lys leire.

Skildring – ID 325751

På jordet vest for Kimerud, der terrenget har begynt å helle mot vest, ble det funnet en nedgravning og et dyrkingslag.

Skildring – ID 290468

Kokegrop. Den ble funnet på gnr./bnr. 148/4-5. Lokaliteten befinner seg i dyrket mark mellom gamle Ringeriksveien til Kimerud og boligfelt. Den ble funnet midt i sjakt 39 på 30 cm dybde. Lokaliteten ligger på ca. 195 moh.

Kokegropen er rund og er 73 cm i diameter. Massen består av kull og humus med flere skjørbrrente steiner. Den ble snittet og viste seg å være 20 cm dyp. Massen i profil er den samme som i plan. Den er sannsynligvis bunn av en kokegrop. Undergrunnen består av morenejord med mye stein. Kullprøve ble tatt fra profil og sendt til datering. Den dateres til 320 – 415 e.Kr (beta-654463: 1630 - 1535 cal BP), det vil si romertid.

Skildring – ID 87792

Det ble gjort funn av graver både over og under markoverflaten på innmaka til Hallingstad, gårds- og bruksnr. 148/1, i Lier kommune. Det ble registrert to gravhauger på overflaten, samt 29 strukturer i undergrunnen hvorav sju er tolket som rester av gravhauger, fire som kokegroper, seks som stolpehull, tre som deler av kulturlag, ett som funnsted, og åtte som strukturer med usikker funksjon. Grav nr. F1 er datert til 2500 +/- 80 BP. Gravfeltet, bosettingssporene og dyrkningssporene funnet på Hallingstad ligger på en flate som strekker seg østover på østsiden av Hennumveien, og er i dag et tettbygget boligfelt. På vestsiden av Hennumveien ligger flaten med lokaliteten, før terrenget skrår slakt mot vest og sydvest ned mot Lierdalen med Lierelva. Terrenget stiger markant mot øst, og i nord fremstår området som småkupert. Det er svært god utsikt mot vest, sør og nord, og over til andre siden av Lierdalen. Grunnforholdene i området består av et 0,20 ĳ 0,30 m. tykt matjordlag etterfulgt av brun sand med innslag av grus og mindre stein.

Skildring – ID 325633

Sirkulær grop på 85 cm diameter. Den har brun fyllmasse med lite kull og noen få lett skjørbrrente stein. Den ble snittet ved å grave vekk nordre halvdel med maskin. Den har lite kull også i snitt og er 15 cm dyp med buet bunn. Kokegropa har ligget på et lite utstikk i terrenget, som ikke lenger synes da jordbruksaktivitet har flatet ut landskapet.

Registrert i forbindelse med Vannledning Kleivadammen-Liertoppen 2024/9215.

Skildring – ID 325635

Liten kokegrop på 50x55 cm med sirkulær form og mye kull. Den er klar avgrensing med enkelte små skjørbrrente stein. Kokegropa ble snittet og vestre halvdel ble fjernet. Den er 10 cm dyp med svakt buet bunn med rette kanter.

Registrert i forbindelse med Vannledning Kleivadammen-Liertoppen 2024/9215.

Skildring – ID 325643

Like sør for toppen av eggeryggen ble det funnet dyrkingslag og kokegrop. Terrenget vest og sør for lokaliteten er ikke bevart på grunn av masseuttak og massehåndtering. Terrenget i dag fremstår flatt, men sjakta viste at terrenget skrår noe mot sør. Dyrkingslaget har to faser, og kokegropa er gravd gjennom det nederste laget. Undergrunnen består av orange grus/sandmasser.

Lier kommune
Postboks 205
3401 LIER

Vår dato: 24.03.2025

Vår ref.: 202220413-8 Oppgis ved henvendelse

Deres ref.: 2022/1189

Saksbehandler: Håvard

Hammerstad/haah@nve.no

NVEs uttalelse - Offentlig ettersyn - Detaljregulering for ny hovedvannledning fra Kleivdammen til Gjellebekk – Lier kommune

Vi viser til brev datert 13.02.2025. Saken gjelder offentlig ettersyn av detaljreguleringsplan for ny hovedvannledning med konsekvensutredning. Formålet med planarbeidet er å etablere ny hovedvannledning fra Kleivdammen til Gjellebekk. Trasé er på ca. 8 km.

Om NVE

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er nasjonal sektormyndighet med innsigelseskompetanse innenfor saksområdene flom-, erosjons- og skredfare, allmenne interesser knyttet til vassdrag og grunnvann, og anlegg for energiproduksjon og framføring av elektrisk kraft. NVE har også ansvar for å bistå kommunene med å forebygge skader fra overvann gjennom kunnskap om avrenning i tettbygde strøk (urbanhydrologi). NVE gir råd og veiledning om hvordan nasjonale og vesentlige regionale interesser innen disse saksområdene skal tas hensyn til ved utarbeiding av arealplaner etter plan- og bygningsloven (pbl).

NVEs konkrete uttalelse

Oppstart i saken ble opprinnelig varslet 26.10.2022, varslet utvidet 21.06.2023 samt varslet for tredje gang 08.08.2024. Vi viser til vårt innspill til opprinnelig oppstartvarsel datert 24.11.2022 og til senere varsler datert 26.06.2023 og 30.08.2024, der NVE viste til hva som måtte være ivaretatt knyttet til våre saksområder, herunder geoteknikk og grunnforhold, skred i bratt terreng, flom- og erosjonsfare og vassdragshensyn.

Geoteknikk og grunnforhold

Store deler av traseen går gjennom områder som ligger innenfor NVEs aktsomhetskart for kvikkleire. Deler av området går også gjennom faresone for kvikkleireskred (Egge kvikkleiresone).

Rundskriv H-5/18 Samfunnssikkerhet i planlegging og byggesaksbehandling fra KMD (nå KDD) fastslår at reell naturfare skal være avklart og tilstrekkelig sikkerhet ivaretatt senest på siste plannivå. For kvikkleireskredfare er det områdestabiliteten som må avklares.

Sikkerhetskravene er gitt i TEK17 § 7-3 med veiledning, og NVEs veileder 1/2019 *Sikkerhet mot kvikkleireskred* viser hvordan en kan gå fram for å avklare og dokumentere områdestabiliteten.

Tiltakshaver har engasjert Norconsult, som har gjort en områdestabilitetsvurdering i henhold til NVEs veileder 1/2019 (Dokumentnr.: 5201071-RIG-R02, oppdatert 01.27.2025). Rapporten definerer tiltaket innenfor K1, hvor krav til sikkerhet er avgrenset til at tiltaket ikke skal forverre stabiliteten. Det vises også til rapport for geotekniske grunnundersøkelser ved Norconsult, datert 02.29.2024 (Dokumentnr.: 5201071-RIG-R01, versjon J02).

Det vises til supplerende grunnundersøkelser vinter 2022/2023 og 2023/2024, med sonderinger som indikerer et topplag over leire med varierende mektighet, og deretter morene over berg. Enkelte sonderinger indikerer sjikt med mulig kvikkleire. To laboratorieundersøkelser viser tynne lag med sprøbruddsmateriale. Ved Lierelva viser grunnundersøkelsene faste masser med sand/grus og morene, med 50 meter boring uten å treffe berg. Fra Gamle Ringeriksvei og videre østover indikerer sonderingene faste masser, og ikke leire, med 1,5 m ned til berg.

Konklusjonen i rapporten er at krav til sikkerhet kan oppnås ved [REDACTED]

[REDACTED] Det skal ikke lagres masser, anleggsutstyr eller annet på toppen av graveskråningene.

Det kunne være spørsmål om hovedvannledningen burde vurderes etter K3, heller enn K1, på bakgrunn av konsekvensene ved påvirkning. Når en velger å plassere og vurdere tiltaket som K1, har kommunen i realiteten lagt til grunn at konsekvensene av at vannledningen kan bli tatt av skred, både for selve anlegget og for befolkningen, vil være relativt lav. Vi antar at det bla. bygger på at tiltaket vil [REDACTED] eller tilsvarende tiltak, som reduserer konsekvens av et brudd

For kryssing av Lierelva er det planlagt [REDACTED]

[REDACTED] Disse tiltakene må detaljprosjekteres for å sikre at sikkerhetskravene overholdes. NVE tar rapporten fra Norconsult til etterretning.

En forutsetning for å gjennomføre tiltaket som et K1-tiltak er at det kan etableres uten forverring av stabiliteten. Kan det ikke det, så må prosjektet prosjekteres og gjennomføres med tilfredsstillende stabilitet, det vil si at kravene til absolutt sikkerhetsfaktor slår inn. Det gjelder uavhengig av hvilken tiltakskategori man plasserer tiltaket i.

Planbestemmelsene 2-11-1. a) om Samfunnssikkerhet/geotekniske forhold viser til at fare for områdeskred skal være ferdig utredet før igangsettingstillatelse kan gis. NVE vil her påpeke at rapport oppdatert pr 01.27.2025 virker å være komplett, også med hensyn til områdestabilitetsvurdering og ivaretagelse av krav til tilstrekkelig sikkerhet.

Videre viser bestemmelse til faresonene, § 4-1 a) Ras- og skredfare (hensynssone H310), til

at rapport skal legges til grunn, at tiltaksklasse skal detaljprosjektertes, og at vannledningstraseen innenfor H310_1-2 skal tilbakefylles fortløpende.

Konklusjon

NVE har et **faglig råd** om å styrke planbestemmelsene ved å ta inn de konkrete, avbøtende tiltak som den geotekniske vurderingsrapporten legger til grunn, som krav. Slik de står skrevet, kan bestemmelsene oppfattes som å være i strid med TEK17 § 7-3 og NVEs veileder 1/2019. Området må være utredet og vurdert slik at tilstrekkelig sikkerhet kan ivaretas på dette (siste) plannivå, og ikke skyves til byggesaken. Det er NVEs forståelse av rapport nr. 5201071-RIG-R02 at områdestabilitet er tilstrekkelig utredet for reguleringsnivå.

NVE antar at «manglene» i planbestemmelsene skyldes at oppdatert geoteknisk vurdering ble ferdigstilt rett før høring, og at en vet en glipp ikke har oppdatert bestemmelsene etter det. Det er uheldig at høringsdokumentene ikke er oppdaterte, og vi viser til vår merknad ovenfor om hva vi mener må endres i bestemmelsene.

Dersom bestemmelse endres i tråd med våre merknader, vurderer NVE at forholdet til geoteknikk er ivaretatt.

Skred i bratt terreng

Deler av planområdet går gjennom aktsomhetsområde for skred i bratt terreng. Det gjelder området øst for Kleivadammen nedenfor Øksenkollen. Det er utarbeidet en skredfarevurdering ved Norconsult, datert med revisjon 08.10.2024 (oppdragsnr.: 520171, dok.nr.: ING-GEO-01, versjon J03). Tiltaket er vurdert i sikkerhetsklasse S2. Det er konkludert med at tiltaket tilfredsstiller krav til tilstrekkelig sikkerhet i TEK17 § 7-3, med forbehold om at vannledningen tilbakefylles under anleggsperioden.

NVE viser til at dette er fulgt opp i bestemmelse til faresone § 4.1 a). Vi anser derfor at planen har oppfylt krav til sikkerhet mot skred i bratt terreng.

Flom-, erosjonsfare og vassdragshensyn

Tiltaket krysser flere aktsomhetsområder for flom; elva Sogna, Lierelva og mindre bekker. Traséen følger eksisterende hovedvannledning, og må krysse flere av disse. Det er ikke aktuelt å plassere hele tiltaket utenfor flomutsatte områder. Det er derfor utarbeidet flomsikringsvurdering ved Norconsult, datert 09.19.2024 (oppdragsnr.: 520171, dok.nr.: HYD-01, versjon J03). Tiltaket må konstrueres slik det er i stand til å tåle belastningen av flom. Det konkluderes med at detaljprosjektering trengs for å fastsette endelig plassering og utforming av overbygg ved kommunal spillvannspumpestasjon sør for E18. Det vil også være behov for midlertidig avledning av vann ved kryssing av Lierelva, Sogna og de mindre bekkene i anleggsperioden.

Rapporten anbefaler flere tiltak for å håndtere flomrisiko, som må utføres for at tiltaket skal ivareta risiko om flom- og erosjonsfare. Eventuelle tiltak er i kapittel 2 av rapporten

gjort rede for at ikke forventes å påvirke plassering eller plasskrav til tiltaket, og at det ikke forventes at de permanente tiltakene vil påvirke flomfaren for tredjepart i driftsfasen.

NVE viser her til at det legges frem en rekke anbefalinger i kapittel 4 av rapporten, inkludert avbøtende tiltak, som bør innarbeides i planen. Dette inkluderer blant annet en punktliste over permanente tiltak ved detaljprosjektering, samt et sett punkter som skal ligge til grunn for anleggsfasen. Vi mener at de foreslåtte planbestemmelsene i for liten grad gjenspeiler de konkrete tiltakene som anbefales i flomsikringsrapporten.

NVEs **faglige råd** er å forankre de konkrete tilråkningene i rapport for flomsikring i bestemmelse tilknyttet flomhensynssone (H320). De foreslåtte bestemmelsene er ikke konkrete, og det er ikke henvist til rapporten som ligger til grunn. Dette gjelder spesielt anbefalingene om foreslåtte, permanente avbøtende tiltak, for eksempel [REDACTED]

Dette er forutsetninger som er viktig å forankre, men som samtidig kan oppfattes som implisitt i sakens natur.

I flomsikringsrapporten står: «*Det bør ikke utføres permanente terrengendringer som kan endre strømningsmønstre eller flomvannstander i elver og bekker.*» Dette er klart skarpere enn det som er tatt inn i bestemmelsene 2-4 om utforming av terrenginngrep, som kun viser til at skadevirkninger for, blant annet, vassdrag minimeres. NVE har **faglig råd** om å stramme inn bestemmelsene i tråd med anbefalingene i rapporten.

Det er bra at det er gitt en klar bestemmelse med hensyn til vannstand; «Tiltak i forbindelse med ledningstraseen ikke skal medføre konsekvensgivende endring av nivå for grunnvannsstanden».

Norconsult har utarbeidet rapport «Konsekvensutredning vannmiljø og naturmangfold i vann», datert 27.09.2024 (Dok.nr.: NMF-02/versjon J04, oppdragsnr.: 5201071). Rapporten konkluderer med at samlet konsekvens for vannmiljø er ubetydelig for det foreslåtte tiltaket og at samlet konsekvens for naturmangfold i vann er noe negativ. Vi legger med dette til grunn at konsekvensene for allmenne interesser av inngrep i eller nært vassdrag og vannforekomster er tilstrekkelig vurdert, og at innhenting av ytterligere godkjenninger er unødvendig. Planbestemmelse § 2-12-3 legger fornuftige begrensninger mht. kantvegetasjon og direkte påvirkning på vassdraget i anleggsperioden.

Vi er generelt positive til bestemmelser som sikrer håndtering av overflatevann ved terrengendringer og overbygg. Det henvises til temaplan for overvann i Lier, samt at det legges til grunn at åpne løsninger prioriteres.

Ytterligere informasjon

Dere finner mye informasjon på våre nettsider om arealplanlegging, <https://www.nve.no/arealplanlegging/>. Vår uttalelse i saken er nødvendigvis ikke uttømmende. For å få en fullstendig oversikt viser vi til [Kartbasert veileder for reguleringsplan](#) som leder dere gjennom alle våre fagområder, og gir dere verktøy og innspill til hvordan våre tema skal ivaretas i reguleringsplanen. Dersom dere har spørsmål,

eller det er noe i uttalelsen her som er uklart, kan dere ta kontakt pr. telefon eller e-post.

Meld inn fareutredninger

Alle nye naturfareutredninger som er bestilt etter 01.01.2025 er pliktig å melde inn til NVE i henhold til med [pbl § 2-4](#) og [Forskrift om pliktig innmelding av grunnundersøkelser og naturfareutredninger](#). Frist for å melde inn er 3 måneder etter at rapport er godkjent av uavhengig kvalitetssikrer eller oppdragsgiver. Det som meldes inn vil bli teknisk gjennomgått av NVE, som deretter oppdaterer den offentlige kartdatabasen. NVE foretar ingen faglig kontroll eller vurdering av det som meldes inn før det legges ut. Vi ønsker fortsatt å få inn naturfareutredninger bestilt før denne datoen. Geotekniske grunnundersøkelser skal leveres inn til NGU via NADAG. Informasjon finnes her: [Meld inn naturfareutredninger - NVE](#).

Kommunens ansvar

NVE minner om at det er kommunen som har ansvaret for at det blir tatt nødvendig hensyn til flom- og skredfare, overvann, vassdrag og energianlegg i arealplaner, byggetillatelser og dispensasjoner. Dette gjelder uavhengig av om NVE har gitt råd, uttalelse, eller innsigelse til saken.

Med hilsen

Elisabet Rui
Regionsjef

Håvard Hammerstad
Seniorrådgiver

Dokumentet blir sendt uten underskrift. Det er godkjent etter interne rutiner.

Mottakere:

Lier kommune

Kopimottakere:

STATSFORVALTEREN I ØSTFOLD, BUSKERUD, OSLO OG AKERSHUS

Statens vegvesen

LIER KOMMUNE
Vestsideveien 2

3403 LIER

Behandlende enhet:
Transport og samfunn

Saksbehandler/telefon:
Valentina Moltzau / 24058071

Vår referanse:
25/44315-3

Deres referanse:
2022/1189-68

Vår dato:
04.04.2025

Uttalelse – høring og offentlig ettersyn – forslag til detaljreguleringsplan for ny hovedvannledning fra Kleivdammen til Gjellebekk – Lier kommune

Vi viser til høring datert 13.02.2025 med forslag til detaljreguleringsplan for ny hovedvannledning fra Kleivdammen til Gjellebekk i Lier kommune.

Høringsfrist utsatt til 4. april 2025, jf. brev av 19. mars 2025.

Planforslaget berører riksvei E18.

Saken gjelder

Hensikten med planen er å legge til rette for at det kan etableres ny hovedvannledning gjennom Lier kommune, fra Kleivdammen til Gjellebekk. Den nye vannledningen skal sørge for bedre vannforsyning i Lier kommune, samt bidra til å forsyne sørlige deler av Asker kommune.

Ny vannledningstrasé skal krysse E18 ved Liertoppen i [REDACTED] ved Gamle Drammensvei. På østsiden av E18 vil det bli noen mindre arbeider med tilknytninger til eksisterende ledningsnett og etablering av en kommunal pumpestasjon for spillvann med overbygg. Fra pumpestasjonen legges det en pumpeledning som tilknyttes eksisterende i Gamle Drammensveien.

Selve vannledningen reguleres på vertikalnivå 1 (under grunnen). På vertikalnivå 2 (på grunnen) sikres vannledningen med en sikringssone (H190) og det reguleres midlertidige bygge- og anleggsområder. I driftsfasen vil tiltaket hovedsakelig ikke vises opp i terrengoverflaten med unntak av overbygg ved kummer.

Det forventes at anleggsperiode vil være i ca. 2,5 år.

Postadresse
Statens vegvesen
Transport og samfunn
Postboks 1010 Nordre Ål
2605 LILLEHAMMER

Telefon: 22 07 30 00
firmapost@vegvesen.no
Org.nr: 971032081

Kontoradresse
Dr. Hansteins gate 13
3044 Drammen

Fakturaadresse
Statens vegvesen
Fakturmottak DFØ
Postboks 4710 Torgarden
7468 Trondheim

Glitrevannverket IKS er forslagstiller og Norconsult AS er planfaglig konsulent.

Statens vegvesens rolle i planleggingen

Statens vegvesen har ansvar for at føringer i Nasjonal transportplan (NTP), statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet, vegnormalene og andre nasjonale og regionale arealpolitiske føringer blir ivaretatt i planleggingen.

Vi skal bidra til å følge opp FNs-bærekraftsmål rettet mot transportsektoren gjennom oppfølgingen av NTP-målene, hvor hovedmålet er et effektivt, miljøvennlig og trygt transportsystem i 2050.

Vi uttaler oss som forvalter av riksveg på vegne av staten, og som statlig fagmyndighet med sektoransvar innenfor vegtransport. Vårt sektoransvar for vegnettet betyr at vi har et overordnet ansvar for at trafiksikkerhet, framkommelighet, universell utforming, klima og miljøhensyn, samt at helhetlig bypolitikk ivaretas i alle planforslag som berører samferdsel. Dette gir oss rett til å stille krav til både statlige, fylkeskommunale og kommunale veger, gater og løsninger for gående og syklende.

Statens vegvesens rolle i denne saken

Statens vegvesen forvalter E18 som ligger i tilknytning til planområdet i sør. Vannledningstraséen krysser E18 i en eksisterende kulvert ved Gamle Drammensvei ved Liertoppen.

Våre merknader til planforslaget

Viser til våre tidligere kommentarer av 11.01.2022 og presiserer at kryssing av E18 må utredes særskilt.

Teknisk gjennomføring for kryssing av E18

- Statens vegvesen skal forhåndsgodkjenne detaljerte prosjektplaner, arbeidsmetoder, arbeidsvarslingsplaner etc. før igangsetting.
- Nødvendige sikringstiltak skal etableres for å opprettholde trafiksikkerheten under anleggsperioden.
- Alle arbeider i og ved E18 må følge kravene i håndbok N200 (Vegbygging) og N301 (Arbeid på og ved veg).

ROS analyse

- ROS-analysen må utvides til også å omfatte ledningsbrudd. Problemstillingen gjelder ikke bare for E18, men også for fylkesveger og kommunale veger som kan bli berørt.
- Ved etablering av ny vannledning må det gjøres grundige vurderinger av plasseringen av bruddventiler, både med hensyn til optimal lokalisering og til hvor store utslipp et eventuelt brudd kan medføre. Siden tiltaket berører viktige vegstrekninger, må det også utarbeides beredskapsplaner og avklares kostnadsansvar ved et eventuelt brudd.

Trafikksikkerhet og fremkommelighet

- Eventuelle midlertidige trafikkavviklinger skal planlegges i samråd med Statens vegvesen for å sikre trygg ferdsel for trafikanter.
- Kryssing av E18 må gjennomføres uten å forstyrre trafikkavviklingen. Det bør benyttes metode som ikke påvirker vegbanen. Fire kjørefelt må opprettholdes i byggeperioden, og fartsgrensen ved kryssingsstedet bør ikke settes lavere enn 70 km/t.
- Videre må det tas hensyn til at fylkesveg 1436 langs E18 fungerer som alternativ rute mellom Tranbykrysset og Heia.
- Den nye ledningen krysser også FV282 og FV285, som er viktige alternative ruter for sørgående trafikk på E18 mellom Kirkelinna-krysset og Kjellstad.
- Dette må ivaretas i planleggingen. Trafikkstyring er en del av beredskapsplanen for E18/Fosskollen-tunnelene, og vegene er allerede permanent skiltet som alternative ruter.

Tillatelser og vilkår

- Det må inntegnes byggegrenser for å unngå dispensasjonssøknader i ettertid for eventuelle bygninger i planområdet.
- Dagens overvannsystem med grøfter, kummer og stikkledninger til E18 skal ikke få skader, redusert kapasitet eller økt vannmengde som følge av anlegget eller den nye hovedvannledningen
- Før anleggsstart må det innhentes nødvendig tillatelse fra Statens vegvesen i form av arbeidsvarslingsplan og eventuell grave-/arbeidstillatelse.

Rekefølgebestemmelser

- For å ivareta hensynet til trafikksikkerhet på europaveg E18 stiller vi krav til at det tas inn ny rekefølgebestemmelse som gjelder kryssing av E18.
- Det må komme frem at Statens vegvesen stiller krav til at det utarbeides en gjennomføringsavtale mellom partene, da tiltaket innebærer arbeider i og ved E18. Gjennomføringsavtalen skal være en følge av rekefølgekrav i godkjent reguleringsplan.

Drift og vedlikehold

- Tiltakshaver har ansvaret for drift og vedlikehold av den nye vannledningen, inkludert eventuelle fremtidige reparasjoner.
- Statens vegvesen påtar seg ikke ansvar for skader på ledningen som følge av vegvedlikehold eller andre tiltak i vegområdet.
- Ved fremtidige tiltak på E18 tilfaller alt av eventuelle kostnader på omprosjektering og omlegging etc. av VA-anlegg på tiltakshaver/vannledningseier.

Konklusjon

Statens vegvesen har ingen prinsipielle innvendinger mot tiltaket under forutsetning av at ovennevnte vilkår følges. Vi ber om at våre merknader tas til etterretning og innarbeides i det videre planarbeidet.

Statens vegvesen Transport og samfunn
Med hilsen

Anders Olav Thune Hagerup
seksjonsleder

Valentina Moltzau

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen håndskrevne signaturer.

Kopi
BUSKERUD FYLKESKOMMUNE, Hauges gate 89, 3019 DRAMMEN
STATSFORVALTEREN I ØSTFOLD, BUSKERUD, OSLO OG AKERSHUS, Postboks 325, 1502 MOSS

LIER KOMMUNE
Vestsideveien 2
3403 LIER

Deres ref: 2022/1189
Vår ref: 2025/38439
Dato: 06.03.2025

Uttalelse til høring og offentlig ettersyn av detaljregulering for ny hovedvannledning fra Kleivdammen til Gjellebekk

Mattilsynet viser til høring og offentlig ettersyn av detaljregulering for ny hovedvannledning fra Kleivdammen til Gjellebekk datert 13.02.2025

Mattilsynet er statlig sektormyndighet for områdene planter, fisk, dyr, mat og drikkevann.

Som høringsinstans til arealplaner har Mattilsynet i oppgave å bidra til at arealplanen ivaretar nasjonale og regionale interesser innenfor disse områdene.

Saksopplysning:

Hensikten med planen er å legge til rette for at det kan etableres ny hovedvannledning gjennom Lier kommune, fra Kleivdammen til Gjellebekk. Trasé er på ca. 8 km.

Mattilsynets uttalelse:

Vi syns det er bra at Lier kommune gjennom dette får bedret sin leveringssikkerhet av drikkevann.

Vi ser at våre sektorområder er for det meste godt ivaretatt gjennom planbestemmelser og planbeskrivelse.

Vi ser at planen legger til grunn at det skal utarbeides matjordplan som skal godkjennes av landbruksmyndighetene. Vi ser også at det legges til grunn at det skal foreligge plan for tiltak mot spredning av fremmede arter.

Under 10.08 i reguleringsbestemmelsene, er det oppgitt at håndtering av matjord skal oppfylle gjeldende forskrift om floghavre og forskrift om planter og tiltak mot planteskadegjørere.

Lier er en viktig landbrukskommune og har et allsidig jordbruk med produksjon av både korn, kjøtt, melk, frukt, grønt og bær. Å forhindre spredning av planteskadegjørere er viktig for ikke å skade dette.

Matloven stiller krav om at enhver skal utvise nødvendig aktsomhet, slik at det ikke oppstår fare for utvikling eller spredning av planteskadegjørere. Smitte kan spres både med

jordmasser som flyttes og med maskiner med jord, frø og andre planterester. Vi viser til Mattilsynets [veileder for å hindre spredning av planteskadegjørere](#).

Vi forventer at det er oppgitt behov for «plan for tiltak mot spredning av fremmede arter», også etableres plan for tiltak mot spredning av plantetskadegjørere.

Det er oppgitt at det er påvist Gyrodactylus salaris («gyro») i Lierelva, og at krav til desinfisering av maskiner og utstyr må avklares med Miljødirektoratet før igangsettelse av tiltaket.

Vi vil påpeke at desinfisering av maskiner og utstyr i forbindelse med Gyrodactylus salaris («gyro») skal avklares med Mattilsynet før igangsettelse av tiltak. Vi viser til informasjon om [Gyrodactylus salaris på Mattilsynets hjemmeside](#).

Med hilsen

Helge Heimstad
spesialinspektør

Ingrid Elisabeth Bjerke
avdelingssjef

Dokumentet er godkjent elektronisk / This document has been electronically approved

Kopi til:

STATSFORVALTEREN I ØSTFOLD, BUSKERUD, OSLO OG AKERSHUS

Vår saksbehandler
Monica Drage Thorbjørnsen

Dokumentdato
31.03.2025

Deres dato

Vår referanse
2025/45-

Deres referanse
2022/1189

LIER KOMMUNE

Postboks 205
3401 LIER

Automatisk tilbakemelding - Detaljregulering for ny hovedvannforsyning - Kleivdammen til Gjellebekk - Utsatt høringsfrist

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) viser til plansaken som dere har sendt på høring. DSB har dessverre ikke kapasitet til å gå inn i alle mottatte plansaker og sender derfor automatisk ut dette generelle svaret på slike saker.

Det er Statsforvalteren som skal følge opp at hensynet til samfunnssikkerhet er ivaretatt i plansaker. Statsforvalteren har også et ansvar for samordning av statlige innsigelser til kommunale planer.

DSB har innsigelseskompetanse etter plan- og bygningsloven i plansaker som berører følgende områder:

- Virksomheter som håndterer farlige stoffer herunder storulykkevirksomheter
- Transport av farlig gods
- Brannsikkerhet herunder tunneller og underjordske anlegg
- Tilfluktsrom (sivilforsvarsdistriktene)

Siden Statsforvalteren har et overordnet ansvar for å følge opp samfunnssikkerhet i planer, vil også disse områdene kunne inngå som en del av Statsforvalterens oppfølging. DSB samarbeider med Statsforvalteren og vil gi faglig innspill til Statsforvalteren dersom det er nødvendig.

Hvis det likevel er behov for direkte involvering av DSB i plansaken, bes det om at høringen sendes inn til DSB på nytt med tydelig angivelse av hvilket forhold det bes om DSBs uttalelse til.

Dersom plansaken gjelder areal knyttet til etablert storulykkevirksomhet eller areal hvor det planlegges etablering av anlegg som sikkert eller muligens vil bli storulykkeanlegg, bes det også om at høringen sendes DSB på nytt. Det må fremgå av oversendelsen at saken gjelder plansak knyttet til anlegg omfattet av storulykkeforskriften.

Vi viser til www.dsb.no for DSBs veileder om samfunnssikkerhet i kommunens arealplanlegging og veileder om sikkerheten rundt storulykkevirksomheter.

Med hilsen
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Arkiv

Dokumentet er godkjent elektronisk og sendes derfor uten underskrift.

Sara Maria Sabelstrøm Øen

Fra: Ingvild Tandberg <Ingvild.Tandberg@drammen.kommune.no>
Sendt: torsdag 1. mai 2025 09:58
Til: Sara Maria Sabelstrøm Øen
Emne: Innspill til detaljregulering for ny hovedvannforsyning fra Kleivdammen til Liertoppen

You don't often get email from ingvild.tandberg@drammen.kommune.no. [Learn why this is important](#)

Jeg ser at fristen for uttalelser i saken er gått ut, men jeg har ingen andre innspill enn at jeg synes punktet om hensynssone H560_10 Kjennertjern ved Liertoppen er veldig bra. Nå lurер jeg på om hvordan dette kan gjennomføres i praksis, det ser jo ut som at hovedvannledningen skal legges både i tjern og bekk? Tenker man no-dig forbi dette området?

*Jeg tror ikke at stautstarr overlever flytting – kan pkt 3 fjernes og pkt.2 formuleres på en annen måte?
Forslag:*

2. *Innenfor hensynssonen H560_10 skal inngrep i terreng og vegetasjon utføres slik at dam og bekk restaureres med formål å gjøre forholdene bedre for flora og fauna i vassdraget. Flytting av stautstarr må unngås.*

*Med hilsen
Ingvild Tandberg
For Asker elveforum*

Asker elveforum er en frivillig organisasjon med formål å bidra til at vassdragene i Asker kommune beholdes som grønne, levende strenger med rikt biologisk mangfold. Øvre del av Årosvassdraget, dvs. Dikemarkvannene og Grobruelv-vassdraget er et viktig vassdrag som vi har fokus på, for å ivareta vassdragene videre ned mot Heggedal og Åros.

Fra: Einar Kindberg[einar.kindberg@gmail.com]
Sendt: 21.03.2025 13:05:01
Til: Postmottaklier Postmottak[postmottak@lier.kommune.no]
Tittel: Høring: Detaljregulering for ny hovedvannforsyning fra Kleivdammen til Gjellebekk

Til Lier kommune

Fra Rolf Bjerke, Larsehagen 9, 3409 Tranby, Einar Kindberg, Hennumhagan 38, 3409 Tranby.

Vi er begge bosatt tilgrensende Joseph Kellersvei og dermed det definerte anleggsområdet.

Vi er medlemmer av Hennummarka Vel og underutvalget Kulturminnegruppa.

Høringsnotatet er omfattende og viser til vedtatte planer for bevaring av kulturminner både fra fylkeskommune og kommune. I det store syns vi at tema bevaring og kulturminner har fått god omtale.

Vårt anliggende i denne sammenheng er at Tranby i alminnelighet og Gjellebekk i særdeleshet har vært sted for store historiske hendelser både i forhold til skansene og krigsaktiviteten i 1716, sølvveien med transport og ferdsel og marmoruttak/gruvedrift. Det kan dermed ligge interessante og bevaringsverdige gjenstander i grunnen. Vi har derfor tatt initiativ overfor vellet med tanke på å gjøre et metallsøk, særlig på anleggstraseen for ny hovedvannforsyning før arbeidene settes i gang.

Vi er kjent med at det er regler for metallsøk og at fylkeskommunen er faglig instans. Også tillatelse fra grunneiere må innhentes. Dette innspillet til kommunen er først og fremst ment som informasjon, men vi vil selvsagt gjerne ha en tilbakemelding om kommunen anser det som ønskelig.

Tranby, 21.3.2022
Med vennlig hilsen
Rolf Bjerke
Einar Kindberg

Egge 22. mars 2025

HØRINGSUTTALELSE GLITREVANNLEDNINGEN

(gjelder bl.a. eiendommen Øvre Eggeveien 15)

1.MANGELFULL SØKNAD OM REGULERING FRA GLITRE AS

A) Grunnundersøkelse på grunneiers eiendom er svært mangelfull og ikke foretatt.

Grunneier er bekymret for Gjerdrum (evt. Rissa) ras ved lekkasje. Mangelfulle rørboblinger, noe skjer med røret- Røret er nesten 1 m i diameter og har et enormt trykk, helt opp til Lierskogen.

Det har gradvis blitt stadig mer vann i grunnen nå enn tidligere år, som siver ut. En nabo leide grunnen til jordbær dyrking for flere år siden og brukte dryppvanning. Dette førte til to større utrasinger nederst på jordet, som er reparert nå i høst.

Litt under halvparten av Nordjordet, der ledningen planlegges lagt er leirjord, en planering foretatt av min bestefar. Ved den arkeologiske testgravingen opplyste arkeologen at under jordlaget var det silt, dvs. det har vært havgrunn. De senere års våtere klima kan ha ført til utvasking av saltet i leira, som gjør den ustabil. I tillegg; nederst på jordet der leira er er det en smal traktorvei til høyre (gammel landbruksvei over til Sortemyrenjordet) og høyresiden av denne veien går ned i et ravinejuv, med en svært høy bratthetsgrad. En kraftig vannlekkasje kan i mine tanker føre til et større ras ned i juvet som også berører naboeiendommer.

Gården ligger på en endemorene. Det er påvist kvikkleire på sydsiden, hva er grunnen til at man ikke har undersøkt kvikkleire på nordsiden? Hvis uhell skulle skje, og det har de en tendens til å gjøre, jfr. Gjerdrumtragedien, og låven og gården raser, vil det være Lier kommune og Glitre som blir erstatningsansvarlige, siden de er varslet om faren.

B) Det er påvist flere kokegroper i den strekningen ledningen søkes gravd. Kokegropene kan stamme fra så tidlig som 300 år etter Kristus. En privat entreprenør ville aldri ha fått samtykke til å grave og ødelegge disse for all ettertid, nå som det er kjent. De henger selvsagt sammen med gravhaugene og viser bosettingene. Ved Gjerdrumlignende ras vil også gravhaugene berøres.

Det er ikke til å forstå dersom arkeologene mener at det er bedre å ha ledningen på nordsiden av Eggemorenen i stedet for å fortsette på sørsiden, der den ligger fra før, og der de kanskje tenker å beholde den gamle ledningen. Ledningen er inntegnet på omtrent samme avstand fra gravhaugene enten den er på sør eller nordsiden. Ved f.eks. fornyelse av den gamle ledningen vil det ikke føre til ødeleggelse av historiske verdier. Kokegropene og hulvei vil bli ødelagt på nordsiden.

Det hevdes at det foreligger samfunnskritiske hensyn, men ledningen skal vel hovedsakelig gi vann til to private firmaer, der Bama er ett av dem, sånn at Glitre kan tjene mer penger på å selge vann. Dessuten kan det samfunnskritiske løses på en måte som ikke går ut over privat eiendomsrett, se nedenfor, pkt. C.

C) Glitre as har ikke utredet, til tross for flere forespørsler fra meg, muligheten for å legge ledningen i gangveiene langs Vestsideveien og Baneveien. Da ville offentlig grunn benyttes. Det ville bli midlertidig ubekvem/brysomt for dem som benytter veiene under bygging, men ikke varige begrensinger for bruk av privat eiendom som omsøkte løsning gjør. Det er ikke rettferdig at private alene skal bære omkostninger for samfunnskritiske løsninger, når de lett kan legges på offentlig grunn. Glitre skal ikke kunne spare penger med å tvinge seg over privat grunn med «billige løsninger» for dem, for så å kunne tjene store penger på salg av vann til industri.

Norconsult som planlegger vannledningen, planla at kommunale vann og avløpsledninger kunne følge den nye Glitreledningen og tilbød ordningen til Lier kommunen som takket nei. Se første planutredning fra Norconsult. Det er derfor ikke noe problem at det allerede ligger vann og kloakkledninger i gangveiene. Det samfunnskritiske formålet kan løses på denne måten.

Dette og evt. andre alternative løp for Glitreledningen er ikke utredet.

2. LIER KOMMUNE AVLØP OG FORURENSNING, LINNES RENSEANLEGG, PLANER.

Dersom den gamle Glitreledningen beholdes og det bygges ny med ca 1m diameter vil det føre til enormt mye større forbruksmuligheter av vann med påfølgende større kloakkvann. Har planene for løsning av avløpsproblemet (forbudet fra Statsforvalteren og død Drammensfjord) tatt med denne enorme økningen av vannforbruk? Er dette klarert med Statsforvalteren?

Er det avklart om gammel ledning skal beholdes?

3.BEGRENSNINGER PÅ PRIVAT EIENDOM

Gården dette gjelder, er som de fleste i Lier et småbruk, med forholdsvis lite jordareal.

Vannledningen vil føre til arealmessige begrensninger på den lille jorda som kan benyttes til dyrking. I våre dager er bla. drivhus en viktig del av å få jordbrukseiendommer til å være lønnsomme. Driftsbygninger vil ikke kunne settes opp over og i sikkerhetssone rundt vannledningen. På min eiendom er det heller ikke noen kårbolig, og begrensningene vil være negativt også for dette.

Jeg er over 70 år, men føler ansvar for eiendommens fremtid, slik måten å tenke på om landbruk har vært i årtier tidligere, men nå har kanskje økonomenes tankegang overtatt?

Alle temaer ovenfor er gjentatte ganger tatt opp med Glitre over mail.

4. ER LIER KOMMUNE NØYTRAL NÅR DET GJELDER VURDERING AV SØKNAD OM REGULERING FRA ET INTERKOMMUNALT SESLKAP?

Jo mer det interkommunale selskapet Glitre tjener, jo mer tilfaller Lier kommune som medeier og kan brukes til nyttige kommunale formål. Det kan føre til at det føles fristende å godta «rimelige og enkle» løsninger som evt. sparer penger og bry og la det gå ut over enkeltstående grunneiere som har liten tyngde i denne maktfordelingen.

5.KONKLUSJON

Reguleringssøknaden lider av store mangler og må returneres til reguleringssøker Glitre.

Det kan ikke fattes vedtak på mangelfullt grunnlag.

Dersom vedtak likevel skulle fattes i samsvar med plan på min eiendom, ber jeg allerede nå om utsatt iverksettelse av vedtaket.

Hilsen Brit Engebakken

Fra: Brit Engebakken[engebakkenb@gmail.com]
Sendt: 26.04.2025 19:06:44
Til: Postmottaklier Postmottak[postmottak@lier.kommune.no]
Tittel: Uttalelse reguleringsplan Glitre

Jeg viser til tidligere uttalelser fra meg vedrørende anlegg av vannledning fra Glitre over mine jorder, Øvre Eggeveien 15.

Vedlagt følger bilder som viser reparerte utglidninger nederst på jordene, forårsaket av bare små mengder vann. Bilde nr 2 viser litt hvor bratt det er ned fra veien mellom jordene.

Hilsen Brit Engebakken

Sendt fra min iPhone